

τὴν Ἀλεξανδρινὴ ἐποχὴ. Ἀπὸ τότε οἱ Ἕλληνες, ὅσοι ξέπεφταν στὴν ἐθνικὴ τους ζωὴ, ὅσο πειδὸ ψεύ-
τες καὶ πειδὸ ἀνῆθικοι καὶ πειδὸ φτωχοί, ὅσο πειδὸ μικροκαρδοὶ καὶ
ἀγράμματοι καὶ μικρόμυαλοι, ὅσο πειδὸ μικρόκαρδοι καὶ
κατὰ σκελετόψυχοι κατάντουσαν, τόσο καὶ περιφρο-
νοῦσαν τὴ γλῶσσα τῆς ἐποχῆς τους καὶ καρπονόν-
τουσαν στὴ δοξασμένη, μὰ περασμένη, γλῶσσα τοῦ
Περικλῆ καὶ τοῦ Πλάτωνα. Ἐδειχναν μ' αὐτὸ πῶς
δὲν εἶταν ἀξιοὶ νὰ ζήσουν ἀνεξάρτητοι καὶ αὐτὸ πῶς
φάνερωναν τὰ καμώματά τους, τὸ ἐπικύρωσε σύν-
τομα ἡ Ρωμαϊκὴ κατὰχρησις. Κ' ἐγιναν δούλοι
στοὺς Ρωμαίους οἱ Ἕλληνες. Δὲν ἐπέθανε ὅμως τε-
λειωτικὰ τὸ ἔθνος, πρῶτο γινεὶ δὲν τὸ θέλησαν οἱ
Ρωμαῖοι καὶ δεύτερο, γιατί θὰ ὑπάρχανε στὶς πολ-
λὲς σάπιες ἀνάμεσά καὶ γερεὶς καρδιές. Κ' ἔκανε νὰ
σηκώσῃ πάλι τὸ κεφάλι μὲ σύμβολο τὸ δικέφαλο
ἄητό. Καὶ βγήκαν Ἀέοντες Ἰσαυροὶ καὶ Κωσταν-
τῖνοι νὰ τὸ σπρώξουν σὲ καινούρια ζωὴ. Μὰ δὲν
ἄφησε ὁ κακὸς τῆς Ἑλλάδος δαίμονας (γιὰ νὰ ἐκ-
φραστῶ σύμφωνα μὲ τὸ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ
ἀγαθὸς τῆς Ἑλλάδος δαίμων πού μᾶς κοπανίζει
ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ οἱ Κανελιόηδες κ' οἱ Γιάν-
ναροι).

Δὲν ἄφησαν οἱ δασκάλοι κ' οἱ παπᾶδες, κολλη-
μένοι σὲ στραβοὺς τύπους καὶ συναξάρια καὶ σὲ θεο-
στραβὴ γλῶσσα. Κι ἀποδοῦλιαζαν τὸ ἔθνος μας.
Τουρκοπατήθηκε ὅλη πέρα πέρα ἡ ἑλληνικὴ γῆ.
Εἰν' ἀνάγκη νὰ καθήσω νὰ λέω τὰ βέβαια πού
πέρασαν στὸν Τόρκο ἀποκάτου οἱ γονιοὶ μας καὶ
πού τὰ ξέρουμε ὅλοι μας; Τάφινω κ' ἔρχομαι στὴ
νέα Ἑλλάδα, πού μὲ τῆς λευτεριᾶς τὰ φτερά ξε-
πετάχτηκε καὶ πάλι στὸ φῶς ἀπὸ τὰ λίγα εὐγενικά
στήθια, ὅπου κρυφοῦσε. Εἶχαν μείνει πολλὰ βλα-
στάρια τοῦ ἔθνους ἀπείραχτα ἀπὸ τὸ φαρμάκι τοῦ
δασκαλισμοῦ καὶ αὐτὰ μπολιασμένα καὶ μὲ νέο αἷμα
στάθηκαν ἄρκετὰ νὰ ξαναγεννήσουν τὴν Ἑλλάδα.
Τὸ σαράκι ὅμως τοῦ δασκαλισμοῦ, καὶ αὐτὸ δὲν εἶχε
φορῆσει πᾶνάθεμά το καὶ νὰ σου καινούριοι σκολα-
στικοὶ καὶ σοφολογιώτατοι παίρνοντας στὰ χέρια
τοὺς τὸ ξαναγεννημένο ἔθνος προσπαθοῦν νὰ τὸ
ντύσουν σὲν τὴν καλιακούδα τοῦ μύθου, νὰ τὸ
μπλαστρώσουν μὲ ἀττικὲς γραμματικές, νὰ τοῦ ρι-
νίσουν καὶ νὰ τοῦ παστώσουν τὴ γλῶσσα, γιὰ νὰ
ψιλήνῃ τάχατες καὶ νὰ ὁμορφύνῃ ἡ φωνή του. Αὐτὴ
εἶναι ἡ εἰκόνα πού παρουσιάζει ἡ νέα Ἑλλάδα.

Θὰ πετύχουν στὸ ἔργο τους οἱ σοφολογιώτατοι;
Νὰ μὴν τὸ δώσῃ ὁ Θεός. Δικααρτυρήθηκε καὶ δια-

μαρτύρεται τοῦ ἔθνους ἡ καρδιά, πού τὴν ἐλεύθερη
ζωὴ διψάει. Τὰ τραγούδια πού τραγοῦδῃς στὸν
καιρὸ τῆς σκλαβιάς καὶ πού δὲν ἔπαψε ὡς τὰ σή-
μερα νὰ τραγοῦδᾷ, δείχνουνε ποιά ζωὴ λαχταρεῖ
ὁ λαὸς αὐτός καὶ ποιά γλῶσσα παρασταίνει τὴ
λαχτάρα του. Ἡ γλῶσσα τοῦ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ τοῦ
γίνῃ καὶ ὄργανο πολιτισμοῦ, τοῦ νοῦ του ἡ ἔκφραση,
μόλις πού θέλησε νὰ ζήσει ἀνεξάρτητος. Δὲν ἄφη-
σαν οἱ σκουριασμένες ιδέες νὰ γίνῃ ἔτσι τὸ πρᾶμα,
γιατ' εἶταν ἀγούρος, φαίνεται, γιὰ τὴ λευτεριά ὁ
λαὸς μας. Ὁ νοῦς τοῦ εἶταν κοιμισμένος ἀπὸ τὴν
ἀμάθεια, ἡ καρδιά τοῦ ὀχι ὀλότεια ξεσκαλωμένη
ἀπὸ τοῦ χαλασμοῦ τὰ σκουλήκια. Γιὰ τοὺς δασκά-
λους τοῦ ἔπαμε. Κ' οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ, αὐτοὶ πού
ἔπρεπε νὰ τὸν ξαναβαφτίσουν στῆς ἀληθινῆς ζωῆς
τὴν κολυμπήθρα, νὰ τοῦ βγάλουν τὰ κουρέλια τῆς
σκλαβιάς καὶ νὰ τοῦ φωτίσουν νοῦ καὶ καρδιά, νὰ
τοῦ δώσουν ἀξία κ' ὕστερα φρόνημα καὶ περηφάνια,
πειδὴ στραβοὶ αὐτοὶ καὶ δασκαλοθρεμμένοι καὶ ἀνί-
κανοι, ὅπως λέει ὁ Ὀμηρος, νοῆσαι ἅμα πρόσω καὶ
ὀπίσω, ἐπίασαν καὶ πολεμοῦν κ' ἰδρώνουν νὰ τὸν
σπρώξουν πίσω πάλι στῆς σκλαβιάς τὰ λημέρια.

Εἰκόνα ζοφερή, πού ὡς τὰ σήμερα στέκει μπρὸς
στὰ μάτια μας. Συχωρεμένοι νῆνε κ' οἱ περασμένοι
κ' οἱ τωρινοὶ τῆς ἐργάτης, γιατί δὲν ξέρουν τί
κάνουν.

Καλὴ μας μοῖρα ὅμως, δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τοῦ
Ζήνου καὶ τοῦ Κορυαίου τὰ χρόνια ὡς τοῦ Καταρ-
τζί καὶ ἀπὸ τοῦ Καταρτζί ὡς τὰ σήμερα καὶ ἀν-
θρώποι φωτισμένοι, ἀνθρώποι ζωντανοὶ καὶ πατρι-
ῶτες, πού κήρυξαν τὴν ἀλήθεια μὲ τὸ δικό του
καθέκασ τρόπο, καὶ σ' ἄλλους κλάδους τῆς ἐθνικῆς
ζωῆς καὶ στὸ ζήτημα τῆς γλώσσας. Ποιὸς μὲ τρα-
γούδια, ποιὸς μὲ πράξη, ποιὸς μὲ πεζογραφήματα
καὶ ποιὸς μὲ συζήτηση ἐπιστημονικὴ. Τὰ αἰσθημα-
τά τους εἶναι ζυγγραφισμένα στὸ διάλογο πού φιλο-
τέχνησε ὁ ποιητὴς μας ὁ ἀθάνατος, ὁ Σολωμός.
«Μοῦ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου» (λέει ὁ Ποιητὴς στὸ τέ-
λος)· οἱ δικοὶ μας χύνουν τὸ αἷμα τους ἀποκάτου
ἀπὸ τὸ σταυρό, γιὰ νὰ μᾶς κάμουν ἐλευθέρους, καὶ
τοῦτος (ὁ Σοφολογιώτατος) καὶ ὅσοι τοῦ ὁμοιάζουν
πολεμοῦν γι' ἀνταμοιβή, νὰ τοὺς σηκώσουν τὴ
γλῶσσα. Καὶ ἤθελα νὰ ξέρω, οἱ καλοὶ αὐτοὶ πα-
τριῶτες δὲν ἀξίζουν κάτι παραπάνω ἀπὸ τοὺς κα-
θαριστάδες, ἤγουν τοὺς σοφολογιώτατους, τὸν κύρ
Βάλθη λόγου χάρι; Σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ ἀ-
γαπημένου μου Χατζιδάκη, πρέπει νὰ συμπεράνουμε

πῶς ἔχουν κάποια ἀνώτερη ἀξία καὶ τὴ νοιώθουν
τὴν ἀξία τους αὐτὴ καὶ ὄντας οἱ ἴδιοι φρονηματι-
σμένοι προσπαθοῦν νὰ φέρουν καὶ τὸ ἔθνος τους σὲ
συναίσθηση, νὰ τοῦ φυσήξουν φρόνημα ἀξιο τοῦ ἑαυ-
τοῦ του.

Ἀπ' ἀγάπη τὸ κάνουν. Μπορεῖ ἀνάμεσά τους νὰ
βρίσκονται καὶ φιλόδοξοι κ' ἐγωιστάδες· μὰ πρέπει
νὰ μᾶς μέλῃ γι' αὐτὸ μπροστὰ στὴν ἀλήθεια; Ἀς
παραμερίσουμε τὰ πρόσωπα ἐπὶ τέλους καὶ ἄς δοῦμε
τί μᾶς γίνεται. Κι ὁ Χατζιδάκης, μεγάλο χρέος
ἔχει καὶ αὐτός, καθὼς καὶ ὅποιος ἄλλος ἔχει τὴ δύ-
ναμη καὶ τὴ θέληση, χωρὶς νὰ κλωθογοῦρῃ σ' ἕναν
φαῦλο κύκλο καὶ νὰ ἐργάζεται ἀρνητικὰ μονάχα,
νὰ δουλέψῃ ἀληθινὰ καὶ μὲ τὴν καρδιά του στὸν
ἀγῶνα μας τὸν ἀγιο, πού εἶναι ἀγῶνας ὀχι μόνο
ἐνάντια στὴν ψεύτικη γλῶσσα, παρὰ ἐνάντια στὴ
μυριοπρόσωπη σαπίλα καὶ ψευτιά, πού μᾶς κἀνει νὰ
περιφρονοῦμε καὶ τὴν ἀληθινὴ μας ἐθνικὴ γλῶσσα.
Ἡ ἀλήθεια ὑψώνει τὸ φρόνημα καὶ ὀχι οἱ μπουρμ-
πουλῆθρες, καὶ ἂν πῆρῃ ἡ ψευτιά, τότες θὰ φρονημα-
τισθοῦμε. Ἐχουμε συμφέρο ὅλοι ὅσοι τὸ νοιώθουμε
νὰ πολεμήσουμε ἢ ὀχι; Καὶ θάνα κακῶν μάντις
ὅποιος πῇ πῶς, ἂν νικήσῃ ἡ ψευτιά, μᾶς περιμένει
καινούριος καὶ σίγουρα τελειωτικὸς χαλασμός ἢ θὰ
πῇ μιὰν ὀλοφάνερη ἀλήθεια;

ΔΥΑΟΣ ΠΟΛΛΑΒΡΟΣ

ΤΟ ΠΙΑΝΟ ΣΟΥ

Σκυμμένη στὸ πιάνο, τὸν ζωηρὸν ἀντίλαλο κάθε
σου λύπης καὶ χαρᾶ, μοῦστελνες μελωδικούς ἤχους
μιανῆς ὁρμονίας γιομάτης μυστήριου, πού ἔνωσε
μυστικὰ τὴς καρδιές μας, γλυκεῖα Βασιλοπούλα τοῦ
παλατιοῦ τῶν χαριτών.

Κ' ἔλεγε τὸ μαγεμένο ὄργανο, στὰ χάρδια τῶν
ἀπαλῶν σου χεριῶν, ἕνα θεϊκὸ τραγούδι. πού μοῦ
ξεσκέπασε ὀλοζώντανον τὸν πόνο τῆς ψυχῆς σου.

Καὶ ἐννιωθὰ τὸν ἥμερωτὸ ἔρωτα νὰ σπρώχνῃ
τὰ ρόδινά σου δάχτυλα, πού γλυστρουσαν γρήγορα
καὶ πονετικά στὸν κάτασπρο δρόμο τῶν κοκκάλων.

Ἦταν γλυκεῖα ἡ βραδιά ἐκεῖνη πού μοῦδειξε ἡ
τέχνη σου τὴν ἀληθινὴ σου τὴν καρδιά, τὰ αἰσθη-
ματά σου τὰ ἄδολα, καὶ μοῦ ἀνοίξε ἕνα νέο ὄρι-
ζοντα, τὸν ἀπέραντο τῆς ἀγάπης σου.

Καὶ σμίξετε ἀληθινὰ καὶ μὲ εἰλικρίνεια οἱ δυὸ
ψυχές μας στὸ χλωμὸ τῶν κεριῶν φῶς, κ' ἀνάτειλε
λαμπρὸς τοῦ ἔρωτά μας ὁ πανώργιος καὶ ἀστρα-
φτερός γῆλιος.

ΔΟΞΙΓΓΡΙΝ

ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΜΑΤΑΦΡΑΣΗ Κ. ΜΑΝΟΥ

Κορυφαῖος

Μὰ τ' εἶναι τοῦτο πού θωρῶ; Μοῦ φαίνεται σὰ
[θῆμα.

Δὲ μὲ γελοῦν τὰ μάτια μου· βλέπω τὴν Ἀντιγόνη!
Δυστυχισμένη, Οἰδίποδα δυστυχισμένη κόρη,
Τί τρέχει; Πού σὲ σέρνουνε; Μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω,
Τὴς προσταγῆς τοῦ βασιλιά πῶς ἔχεις πατημένες
Καὶ πῶς αὐτοὶ σὲ πιάσανε μέσα σὲ τέτοια τρέλλα;

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 126 φύλλο τοῦ «Νουμά».

ΣΚΗΝΗ Β'

Ἀντιγόνη, Φύλακες, Χορός, ἔπειτα Κρέων

Φύλαξ

Ἐτοῦτη εἶναι πού τόκαμεν Αὐτὴν ἐδῶ τὴν κόρη
Πιάσαμε πού τὸν ἔθαβε. Μὰ ὁ βασιλιάς πού νᾶναι;

Κορυφαῖος

Νά τον ἀπ' τὸ παλάτι του σὰ μὲ παραγγελιά σου.
(Ἐρχεται ὁ ΚΡΕΩΝ μὲ ὀπλοφόρους)

Κρέων

Μὰ τ' εἶναι; τί μὲ θέλετε; γιατί μὲ μελεῖατε;

Φύλαξ

Ὁ βασιλιάς, ἐμεῖς οἱ θνητοὶ ποτὲ νὰ μὴ ὀρκιστοῦμε·
Γιατὶ τὴν πρώτη γνώμη μας ἡ δεύτερη γελάει.
Ἐτοῖ κ' ἐγὼ τ' ὀρκίστηκα ἐδῶ νὰ μὴν ξανάρθῃ,
Γιατὶ εἶχ' ἀλήθεια φοβηθῇ τίς τάσες σου φοβέρες.
Μὰ ἡ ἀνέλιπστη χαρὰ διπλὴ χαρὰ μᾶς εἶναι·
Κ' ἔρχομαι, σέρνοντας αὐτὴν, πού ἐτοίμαζε τὸν τάφο.
Κλῆρος ἐδῶ δὲ μοῦπεσε, ἐγὼ, ἐγὼ τὴν τῶρα·
Πάρ' τὴν ἐσὺ καὶ κρίνε τὴν, πᾶρ' τὴν καὶ δικάσε τὴν·
Μὰ ἐγὼ μὲ δίχως πειδεμόν ἐλευτέρος γλυτώνω!

Κρέων

Καὶ δὲ μοῦ λὲς τὸ πῶς καὶ πού τὴν ἔπιασες ἐτοῦτην;

Φύλαξ

Αὐτὴ εἶναι πού τὸν ἔθαβε. Τώρα, τὰ ξέρεις ὅλα.

Κρέων

Καταλαβαίνεις τὸ τί λὲς; Ἄραγε λὲς ἀλήθεια;

Φύλαξ

Τὴν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου ὅπου ἔθαβεν ἐκεῖνον
Πού ἐσὺ τὸν ἀποκήρυξες. Αἱ! καθαρὰ σ' τὰ λέω;

Κρέων

Καὶ πῶς ἐφανερώθηκε λοιπόν, καὶ πῶς ἐπιάστη;

Φύλαξ

Ἄκουσε πῶς ἐγίνηκε. Μόλις εἶχαμε φτάσει,
Ἀπ' τίς φοβέρες τίς κακὲς ἀκόμη φοβισμένοι,
Τὴ σκόνῃ ἀφοῦ σαρῶσαμε πού τὸ νεκρὸ σκεπάζει,
Καθόμαστε σ' ἀπάνεμο στὴς κορυφὲς τῶν βράχων,
Κι' ὅλο παρακινιούμεστε μὲ δυνατό βροῖδι
Κανείς ἐτοῦτη τὴ δουλειὰ μὴν τύχῃ καὶ ἀμελήσῃ.
Ἐτοῖ ἦτανε τὰ πράγματα, ὡς πού νὰ φτάσῃ ὁ ἥλιος
Ψηλὰ, στὴ μέση τ' οὐρανοῦ, κ' ἡ ζέστη νὰ μᾶς καίῃ.
Κ' ἔξαφνα τότε σίφουνες σηκώνεται ἀπ' τὸ χῶμα,
Ἀπλώνεται ὡς τὰ σύννεφα, τὸν κάμπο πλημμυρίζει,
Ἀγρία τὴ χάτιν δέρνοντας τοῦ ρουιντωμένου δάσου.
Κ' ἐμεῖς τὰ μάτια ἐκλείσαμεν, ὡς πού νὰ ξεθυμάνῃ
Αὐτὸ τὸ θεῖο κακὸ. Μὰ ἀφοῦ καὶ αὐτὸ περνάει,

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΟ

Η ΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΙΚΩΝ

(Από το παθολογικό μέρος της ιατρικής μελέτης «Η ΜΑΤΙΑ»)

(συνέχεια)

Η ψυχική αναπτύξη του ύπνωτισμένου ύπνου δίνει άλλοτε, τη δύναμη να φανούν κάποια παράξενα, άπιστευτα, να τ' άκουσ, φαινόμενα, που ηλεπάθεια τα ονομάσαμε. Η ψυχή, δηλαδή, του ύπνοδάτη βλέπει, σαν ύπνιο, τόπους μακρινούς, γνωστούς ή άγνωστους, βλέπει πρόσωπα π' άλλοι λείπουν, παρακλούς τις πράξεις τους, παρατηρεί την κατάστασή τους, κι ό,τι είδε, ό,τι στο μαγικό αυτό φερούγισμά της έννοιωσε, τό μολογεί πιστά, σαν τη ρωτήσουμε, ή τό δείχνει στη ματιά, την πιστή αυτή φωτογραφία κάθε της έντύπωσης. Τα πνευματιστικά αυτά φαινόμενα, που με την ανάκαλυψη των άχτιών του Ρίτγκεν κινούριες συζήτησε; μας φέραν, δέν περιμένετε, βέβαια, να ξεκαθαριστούν στη μικρή μονογραφία μας. Έμείς μερικά περιστατικά μόνο θα σξ; αναφέρουμε, για να γενούν εύκολονόητα τα γραφόμενά μας: Είχα ένα φίλο άξιωματικό, που στον πόλεμο βρισκότανε στη Θεσσαλία. Στο σπίτι του, στην Αθήνα, δούλευε μια κοπέλλα που πολύ συχνά προσβαλότανε από ύστερικές κρίσεις και με τη μεγαλύτερη εύκολία ύπνωτιζότανε. Όσο για τό τελευταίο, να πούμε την άλλη, θεια, πολύ βοηθήσε ή άνοησία ένους γιατρού, συγγενής της κυράς της, που για να δείξη φαίνεται τη σοφία του, κάθε ώρα και στιγμή, πούχε κέφι, την ύπνωτιζε, μη λογαριάζοντας πώς χειροτέρευε τη κατάσταση της. Τη μέρα ίσα ίσα της πρώτης ύπνώσεως, ή είρημένος αυτός συνάδερφος θυμήθηκε τό παιχνίδι του και πήγε να την ύπνωτισή. Είτανε άπομεσήμερο και πολλοί δρεθήκανε στο σπίτι μαζωμένοι, πρξμα που πολύ τό γιατρό κολάκεψε. Η δούσχη Μαριώ ύπνωτίστηκε και πήρε την όψη της ύπνοδασίας...

— Άκουσε! να μας πής τί κάνει ό ταγματάρχης, που βρίσκεται, πολεμά ή όχι; — Φώναζε δυνατά ό γιατρός, σαν άλλος αυτός: Έτιμ, κυρίαρχος της ψυχής της δούλας.

Η ύπνωτισμένη δέν ίδεινε πώς τον άκουγε. Μένανε πάντα καρπωμένα κι άψυχα τα μάτια της και μόνο τα γλέφαρα σιγοτρέμανε σ' ένα σπασμωδικό κούνημα.

— Λέγε! πούν' ό ταγματάρχης; τότε βλέπεις; πές μας το! τό θέλω! φώναζε ό γιατρός δυνατά-τερα...

Τα μάτια της δούλας λίγο λίγ' άνοιξαν, ή τρεμούλα των γλεφάρων έπαιζε κ' ή ματιά της έγινε σταθερότερη, φωτίστηκε, κ' έδειξε πώς κάτι της κινούσε την προσοχή. Όλοι με μεγάλη περιέργεια προσμένανε τό χρησμό της κινούριας αυτής: Πυθίας. Είχανε μέρες να πάρουνε είδησεις και φαντάζεστε τη λαχτάρα κι άνησυχία τους.

— Τι βλέπεις; τί κάνει ό άφέντης σου; ξαναρώτησε ό γιατρός θυμωμένος για την άργοπορία της.

Η ματιά άστραψε τότε με τρομαγμένη, και σε λίγο χλιδερή, πονεμένη, έβησε στα δάκρυα. Άναφιλητά της κλονίζανε τα στήθια και πνιγμένες βραχνές φωνές κολούσαν, θαρρείς, πριν θυγούν άπ' τό λαρύγγι της. Μισοσηκώθηκε και τίναξε άταχτα τά χέρια, σαν κάποιο φοβερό έφιάλτη ναδειωνχε. Όλοι παγώσανε. — Ξύπνα την, γιατρέ, μου κάνει κακό, δέν μπορώ να τη βλέπω! φώναζε ή κυρά της, χίλια δυό κακά στο νού της βάνοντας.

Τα μάτια της δούλας σε λίγο κοκκίνισαν κι ή ματιά της συλώθηκε άγριεμένη: μιζ τρεμούλα κλονίζε τό κορμί της, σαν άναμόδαρτη καλαμιά, κι άγριες φωνές ξεσπάσαν τέλος άπό τό στόμα της.

— Φεύγουν! φεύγουν! πλακώνουν οι Τούρκοι!...Θά μας πάρουνε τη Λάρισσα...Νάτος ό άφέντης!... κιντύνει άρρωστος... νάτος! κι άλλοι μαζί του άρρωστοι στο σιδερόδρομο!

Της δούλας τ' άσουλλόγιστα αυτά παραμυθήματα, είτανε ή πρώτη είδηση της μεγάλης κείνης φουρτούνας που όλους μας καταπλάκωσε. Το ίδιο βράδυ, ύστερ' άπό λίγη ώρα, διαδόθηκε τό έπίσημο τηλεγράφημα πώς αφήκαμε τη Λάρισσα στους Τούρκους. Το ίδιο βράδυ, άπ' άλλο τηλεγράφημα, μάθανε πώς σε κακό χάλι, πληγωμένο και τυφικό, φέραν τον άξιωματικό στο Βόλο για τό νοσοκομείο.

(Ακολουθεί)

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

— Ξέρετε, κύριε, αρκετά καλά, πώς είμαι 27 χρονών.
— Άμ' αυτό δά τό ξέρω, κυρία μου' είναι 8 χρόνια τώρα που μου τό λέτε.

ΜΕΘΕΞΙ ΓΑΜΟΥ

Τ' άφαντα ξάνα τα μαλλιά και ξάνα τα μακμπάκια και στην άνέμη τύλιχ' τα να στήσουν χορό, βάλα στη ρόκα σου ύστερα και φτιάσε τα ρουχάκια... και τό τραγουδι άς χύνεται σαν τη βροχή άργιό.

Στα δαντροκλάδια ό άνεμος μονιάζει με φοβέρα και σκουζουν οι σουρίχτες του σαν κόρακες στριγγά, και πάλι σαν τον άρρωστο στενάζει και βογγά, μα μες τραγουδι μέλπουμα μαζί με τον άγέρα.

Τό παραμυθι λέγε μου που τόλεγε ή βάδω τις χειμωνιάτικες βραδιές στο πλάι του μαγγαλιού. Θυμάσαι; κι' άφαντα παιδιά που τάβριαν στον κάδο μαμαρωμένα άπό τά φιλιά τά δόκρυα του χιονιού.

Τραγουδά και την άνοιξη θά βρούμε σαν τη φύση που έμείησε και τά θολά της θάλασσας νερά, στο γάμο μας τό ύπέρχο κι άράνταστο μεθές: που είναι κι αυτό ξεφάντωμα κ' είναι κι αυτό χαρά.

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΙΓΡΑΣ

Η ΙΛΙΑΔΑ ΤΟΥ ΠΑΛΛΗ

Μιά ξεχωριστή θέση μέσα στα βιβλία μου κρατάει ένας άμορφοτυπωμένος, καλλιτεχνικώτατος τόμος που με καμάρι κθουμαι και τον θεωρώ, όπως κώνω πολλές φορές για τά βιβλία της φτωχής μου βιβλιοθήκης. Είναι ή 'Ιλιάδα του Πάλλη.

Δε θα γράψω τώρα κρίση για τό μεγάλο αυτό έργο που ή έκδοσή του άποτελεί φιλολογικό γεγονός. Ήθελα μόνο με λίγα λόγια να δείξω τό θαυμασμό μου για την μοναδική αυτή εργασία του Πάλλη που τον κατατάσσει στην τάξη μεγάλου συγγραφέα. Γέτοια έργα δέν κρίνουνται. Δέν είναι δηλαδή έργο του καθενός να κρίνη έργα τόσο μεγάλα. Δε μετάφρασε ό Πάλλης τον Όμηρο, όχι. Τον ξανάχυσε, τον έδημιούργησε, κι άπομένει — μου φαίνεται — τό βιβλίο αυτό ή μεγαλύτερη δημιουργία για την φιλολογική Έλλάδα των πέντε ή δέκα που μπορούν να νοιώθουν άπό Ποίηση κι άπό Τέχνη.

Οί άλλοι άς διαβάζουνε τις μεταφράσεις του Βουτυρά με τις όποιες τόσο ένθουσιάζονται οι «Αθηνες». Ό Πάλλης δέν είναι σήμερα ή εποχή να καταλάβη τη θέση που του άνήκει. Και τό βιβλίο αυτό για τό μέλλον είναι. Σήμερα είναι μόνο

Η κόρη έτούτη φαίνεται, και κλαίγει και φωνάζει: Μι μι άσπαρχτική φωνή, σαν τό πουλί που κλαίγει, «Όταν στη μαύρη του φωλιά δέ βρισκή τα πουλιά του.

Έτσι λοιπόν κ' έτούτη έδώ, σαν είδε γυμνωμένο Τόν άδερφό της, δένεται, κλαίγει και ξεφωνίζει: Και λείε κατάρες φοβερές γι' αυτούς που τόχουν κέμει.

Και φέρνει με τά χέρια της άμέσως ξερή σκόνη, Και χύνει κι' άπό χάλκινο καλόρτειαστο κροντήρι, Και με τριπλές σπονδές τιμξ καλά τον πεθαμένο. Μά έμείς, άμα την είδαμεν, άπάνω της όρμώντας, Την πιάνουμε, χωρίς αυτή καθόλου να τρομάξη. Και την κατηγορούσαμε και για τά περασμένα Και για τά τωρινά. Κι' αυτή τίποτε δέν άρνιέται, Κ' είναι για μένα χαρά, μα πάλι και λυπούμαι. Γιατί κανείς άπ' τά κακά γλυκό 'ναι να γλυτώση. Αλλά πικρό 'ναι στο κακό τούς φίλους του να σέρνη. Μά μπρός στη σωτηρία μου αυτά δέ λογαριάζουν

Κρέων

Έσύ λοιπόν, που πρξς τη γή την κεραλή σου γέρνεις, Τό μαρτυράς πώς τόκαμες, ή μήπως και τ' άρνιέσαι;

Αντιγόνη

Και μαρτυρώ πώς τόκαμα, και μήτε τ' άπαινούμαι.

Κρέων (στο Φύλακα)

Έσύ είσαι έλεύτερος λοιπόν; πήγαινε όπου σ' άρέσει! Έγλύτωσες πολύ φτηνά βρειά κατηγορία.

(Οί φύλακες φεύγουν βιαστικά)

Μά έσύ, μίλησε σύντομα, πές μου με λίγα λόγια:

«Ήξερες πώς διαλάλησα κανείς να μην τό κάμη;

Αντιγόνη

Τόξερα. Πώς μπορούσα δά εγώ να μην τ' άκούσω;

Κρέων

Και μολοντούτο τόλμησες τό νόμο να πατήσης;

Αντιγόνη

Ναι. Γιατί ό Δίας δέν ήτανε, μηδ κ' ή Δικαιοσύνη, Τών κάτω θεών συντρόφισσα. που τάχαν διαλαλήσει, Που τέτοιους νόμους όρισαν αυτοί για τούς ανθρώπους.

Και δέν ένόμισα ποτέ τά διαλαλήματά σου Πώς έχουν τέτοια δύναμη, που να μπορούν να ρίξουν Τούς άγχαφους κι' άλλθευτους νόμους των άθανάτων. Γιατί όχι σήμερα και χτές; αυτά θά ζούνε πάντα, Και πότε πρωτογίνηκαν κανέναν δέν τό ξέρε.

Έγώ λοιπόν δέν έπρεπε, για φόβο άπ' τούς ανθρώπους,

Άπ' τούς θεούς να παιδευτώ. Γιατί πώς θά πεθάνω Τόξερα βέβαια — σά θνητή — και πριν τό διαλαλήσης.

Όμως κι' αν πριν άπ' τον κειρό πεθάνω, τόχω [κέρδος.

Γιατί όποιος σαν έμένα ζή μέσα στη δυστυχία, Μήπως δέν έχει διάφορον αυτός όταν πεθάνη; Κι' αν είναι τέτοιο ριζικό να βρω, δέν τό λυπούμαι. Όμως αν άζηνα άθαφτον αυτόν τον πεθαμένο, Όπου μι ά μάννα και τούς δυό μας έχει γεννημένους,

Για κείνο θά λυπούμουναι γι' αυτά όμως δέ λυπούμαι. Άλλ' αν εγώ σου φαίνομαι πώς τώρα κάνω τρέλλα, Δέν ξέρω ποιός άπό τούς δυό τρελλός μπορεί για [νάνα!

Κορυφαίος

Άγριο σαν του πατέρα της είναι τό φυσικό της. Κι' αυτή — δέν ξέρε να λυγξ μπροστά στη δυστυχία.

Κρέων (στον Κορυφαίο)

Μά άκουσε αυτό που θά σου πώ: πώς τό μεγάλο [πείσμα,

Αυτό πρωτοσωριάζεται και τό σκληρό τ' άτσάλι. Που τό παρήψε ή φωτιά, σαν τό γυαλί ραγίζει. Και τ' άγριώτερα άλογα, μικρά χαλιναράκι Βάζει σε τάξη. Και ποτές εκείνος πούνα δούλος Δέν πρέπει νάν' περήφανος. Μά έτούτη έδώ, και τότε Μι πρόσβαλε, που πάτησε τό νόμο πουχα βγάλει.

για να χλευάζεται από τους στενοκέφαλους και να μελετιέται σαν 'Εδαγγέλιο — μή δεν είναι και ο 'Ομηρος 'Εδαγγέλιο — από τους εκλεχτούς.

Θα έρθη όμως μέρα — ο Θεός να δώσει να είναι κοντά η χρυσή αυτή μέρα — που τα 'Ελληνόπουλα θα μεγαλώνουν με το βιβλίο αυτό στα χέρια. Γιατί είναι βιβλίο τέλειο στο σύνολό του. Γιατί το γέννησε μια καλλιτεχνική όρμη, μια ποιητική ψυχή που σκόρπισε όλη τη χάρη και όλη τη λεβεντιά της για ό μ'ας δείξει πως ο 'Ομηρος δεν πέθανε μά ζή και θα ζή αιώνια στις ψυχές των Ρωμιών.

Με τον 'Ομηρο δρόσιζαν τις ψυχές τους οι άρχαιοι κι άναθρεφαν τα παιδιά τους, έχοντας αυτόν για πρώτο διδαγτικό βιβλίο. 'Ομηρο βάλτε και σήμερα στα σχολεία για να ξαναανιώσει η μαρμαμένη Ρωμιούσνη. 'Ομηρο, 'Ομηρο, 'Ομηρο. Τόν 'Ομηρο του Πάλλη μας. Και ποιόν άλλον;

Γόρου

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ „ΑΤΘΙΔΩΝ“

Θα προκαλέσω τον κ. Τραγόπουλο να σεβάσθην τον τίτλον του έφρου μου. Όσο κι αν του κάθονται στο στομάχι οι «'Ατθίδες» — κ' έννοω την λέξη, όχι δε και το πράγμα — είναι μερικά περιστάσεις που η λέξη μας είναι απαραίτητη, άρ' ου ζωγραφίζει θαυμάσια εκείνο που θέλουμε να είπούμε.

'Ατθίδες σήμερα δεν έχουμε, γιατί δεν έχουμε και άρχαίον 'Αστν, δεν έχουμε άρχαίον θέατρο, δεν έχουμε τόσ' άλλα πράγματα που άποτελούν το περιβάλλον μέσα στο όποιον θα μπορούσαν να ζήσουν κ' οι 'Ατθίδες της εποχής της 'Ασπασίας ή της εποχής του Λουκιανού. Σήμερα έχουμε 'Αθήνα και μέσα στην 'Αθήνα εγώ τουλάχιστο βλέπω να ζούν μοναχά 'Αθηναίες δέσποινες κι 'Αθηνώτισσες κοπέλλες.

Γι' 'Αθηναίους λοιπόν και γι' 'Αθηνώτισσες θα μιλούσα κ' εγώ αν έπρόκειτο να μιλήσω για τίποτ' άληθινό. Έπειδή όμως πρόκειται να μιλήσω για ψεύτικο πράγμα, μεταχειρίζομαι ψεύτικη λέξη και σας παρακαλώ να μη μου κακομεταχειρισθήτε τις 'Ατθίδες μου.

Εδιάδασα πώς έγινε ή γίνεται — δεν ήξεύρω,

βλέπετε, αν ή παραφροσύνη αυτή κατέρωσε και να πραγματοποιηθή — κάποιος κοριτσίστικος Σύλλογος, «Σύλλογος 'Ατθίδων» καθώς τον έπιτοφόρησαν, με πρόεδρον τον κ. Μάρκο Σιγάλα και με σκοπόν... άπαγγελτικόν. 'Η παρουσία ενός κυρίου μέσα σε τόσα κορίτσια μου θυμίζει την παράδοση για τον 'Αχιλλέα, που μεταμφιεσμένος σε κορίτσι έμενε κρυμμένος σ'αυτ' Βασιλιά της Σκύρου Λυκόμηο. Δεν ήξεύρω αν την μεταμόρφωση αυτήν την υπέστη κι ο κ. Σιγάλας, για να είναι μόνος κύριος μέσα σε τόσα κορίτσια, καθώς δεν ήξεύρω αν μεταξ' των 'Ατθίδων υπάρχει και καμιά Δηϊδάμεια, για να μ'ας βγ' από τον περίφημον αυτό σύλλογον κανένας καινούριος Νεοπτόλεμος. 'Αρχαιολογική παρέκδοση αυτό, για να πεισθούν οι φιληνάδες μου πώς δεν λησμόνησα ακόμα την σοφία που άπεκόμισα από τα θρανία του 'Αρσναείου.

Εαναγουρίζω στίον Σύλλογο. Τι θα κάνουν τα καλά κορίτσια που τον ίδρυσαν; Θα παγγέλλουν ποιήματα, θα κάνουν φιλολογικές έσπερίδες, θα κοπανίζουν άέρα στο γουδί Νοδρώτατα ό'λ' αυτά κι άποδείξη τρανή πως μέσα π'ε τόσους Συλλόγους άσκοπούς, έγινε ή γίνεται κ' ένας Σύλλογος με σκοπό.

Χαλάλι του λοιπόν ο άρχαιοκαπηλικός τίτλος: Σύλλογος των «'Ατθίδων» και χαλάλι του κι ο άρ'ον προεδρός του κ. Σιγάλας, αν και μέσα σε τέτοιο σύλλογο, για πολλούς ούσιαστικούς λόγους, μόνον ο κ. Νέης θα είχε θέση, που άνεκάλυψε δ' κ' εξόμνησε 500,000 'Ατθίδες.

**

Αν μου έδιναν την άδεια τα καλά κορίτσια κι αν ο κ. Σιγάλας δεν μου άπήγγελλε τον άναβαλλόμενο, θα τους σύσταينا να πάνε όλες τους, χωρίς τον κ. Σιγάλα ή τον κ. Νέη, ένα δεινόν στον «Παρνασσό». Εκεί θα ίδούνε τί κατέρωσε μια ευγενής 'Εγγλέα, ή λαίδη 'Ετζερτων, που έμεινε κάμποσον καιρό στο τόπο μας και που μένει τώρα το έργο της μαζί μας, όσο κι αν έφυγε αυτή γι' άλλου.

Τέτοιος σύλλογος μ'ας χρειάζεται, κορίτσια μου. Σύλλογος που να φτειάνει νοικοκυράδες. Σύλλογος που να συμπληρώνει τη μόρφωσή μας, που να μ'ας μαθαίνει, ό,τι δεν μαθαίνουμε στο σχολείο κι ό,τι το σπίτι σήμερα δεν μ'ας δίνει, γιατί κι αυτό άρχίζει να χλινά, άρχίζει από Ρωμαϊκό σπίτι, θεμελιωμένο στην ήθική και στο νοικοκυριό, να γίνεται φραγκολεβαντίνο ψευτόσπιτο.

Να τί έπρεπε να κάνουν τα καλά κορίτσια και να τί κατορθώνοντας θα μπορούσαν να λέγονται με περηφάνεια 'Ελληνόπουλες κι όχι 'Ατθίδες του κ. Νέη ή παπαγάλλοι του κ. Σιγάλα — όπως κ' είναι σήμερα.

Η ΑΡΟΔΑΦΝΟΥΣΑ

Σημ. του «Νουμά». Θαρρούμε πως ή δ. 'Αροδαφνούσα δεν έχει και τόσο δικιο. Αν έταζε καλύτερα θα μάθαινε πώς δεν πρόκειται για σύλλογο, αλλά για μαθήματα άπαγγελίας που παραδίνει ο κ. Μάρκος Σιγάλας. Με το να διδάσκεται και να μαθαίνει ένα κορίτσι άπαγγέλλει δε ζημιώνεται, ούτε ξεχνάει το νοικοκυριό του. Το έναντίο μάλιστα, με την άπαγγέλια μορφώνεται, άποχτεί γούστο, συνειθίζει και να διαβάζει δικά μας βιβλία, Ρωμεία, κι όχι μονάχα φραγγίζικα, όπως κάνουν οι φραγκολεβαντινούλες μας. Ο κ. Σιγάλας καυχείται, μ' όλο του το δικιο, πως αν δε βγαίνουν όλοι οι μαθητές του, άρσενικοί και θηλυκοί, μεγάλοι καλλιτέχνες, βγαίνουν όμως όλοι φιλανθρωπιστές, κι αυτό δεν είναι λίγο.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Κα Φραγκολεβάν. «Ω, πώς ήθελα να είχα τη φωνή σου!

Κα Καλονορίδα. Σο' άρσες; λοιπόν τόσο πολύ;

Κα Φραγκολεβάν. «Ω βέβαια, βέβαια! Βλέπεις, αν είτανε δική μου, θα μπορούσα να τραγουδά... και να τη σταματώ όταν ήθελα...»

Στον καταρράκτη του Καμπίζη πρόκειται να κατασκευαστεί ήλεκτρικόν σταθμός, όπου ή όρμη του νερού θα παράγει δύναμη 35,000,000 άλογα. Λογαριάζεται πως ή δύναμη θα κατορθωθεί να στέλνεται υπερβολικά μακριά και να κινά κάθε μηχανή που χρειάζεται.

— Της Κυρίας Φραγκόγλου τα μαλλιά φαίνονται τόσο λίγα. Πώς έπεςαν, ξέρεις; Μήπως είταν άρρωστη;

— Όχι, δεν είταν άρρωστη! ο άνεμος είτανε δυνατός και της τάρριζε...

«Στην Ούγγαρία τους δίγαμους τους καταδικάζουνε να κατοικήσουν και με τις δύο τους γυναίκες στο ίδιο σπίτι. 'Αποτέλεσμα — έξλειψε δ'όποτε ή διγορία. 'Η τελευταία καταδίκη έγινε στα 1880. Δένε πώς ο δίγαμος ύπερα από μι'ες μέρας έοικμ' έφυγε από το σπίτι του και πήγε γραμμή στο Φρενοκομείο.

— Έχτες τη νύχτα μπήκαν κλέφτες σπίτι μου, κι έτρεξα άμέσως να φωνάξω την άστυνομία.

— Τι, άρσες τη γυναίκα σου μόνη μέσα στο σπίτι;

— Πώς μόνη; Δεν είτανε κι οι κλέφτες εκεί;

Και τώρα κι' άλλη προσβολή, για δαύτο να παινιέται

Και να γελάει που τόκαμε. Τότε δεν είμαι κι' άντρας, 'Αλλ' είναι αλήθεια, π'α μέινουμε με δίχως τιμωρία. Τέτοιες παρανομίες της. 'Αλλ' είτε είν' άνεψιά μου, είτε και πού συγγένισσα κι' άπ' όλους τους δικούς

Που του σπιτιού ο θεός κρατά, κ' έτούτη κ' ή άδερφή της

Κακο θα ή'ταν ή ζωή. Γιατί βέβαια κ' εκείνην και πού να ή'ταν. Κ' έδω φωνάζετε την. Την είδα μέσα και πούτος κ' ήταν π'α λυσισαμένη. Δεν ήξερε τί έκανε. Γιατί συχνά ή ψυχή τους, λυτ' που μηχανή με κακή μες στο σκοτάδι, προδίδεται μοναχή της. 'Αλλά μισό προπάντων 'Εκείνο, π' άφ'ου πιαστή στα κακουργήματά του, Με λόγια τότε προσπαθεί κι' αυτά να τα σπολήσει.

'Αντιγόνη.

Γυρεύεις άλλο τίποτε, παρ'α να με σκοτώσης;

Κρέων

Όχι, γιατί σ'αν έχω αυτό, μου φαίνεται όλα τάχα.

'Αντιγόνη

Τότε λοιπόν τί κάθεται; γιατί και δ'ε μ' άρσες! Κανένα από τα λόγια σου, μηδ' και θ'ε μ' άρσες!

Και τα δικά μου βέβαια στενοχωρούν έμένα. Μά δόξα μεγαλύτερη σ'αν πού μπορούσα ναύρω, Παρ'α στον τάφο βάζοντας το φίλτατο άδερφό μου; Κ'αυτοί, που τώρα δε μιλούν, θ'ε μ'επαινούσαν όλοι, 'Ο φόβος αν δεν κράταγε τη γλώσσα τους δεμένη. Κ' είν' ένα άπ' τα προνόμια τους π'όχουν οι βασιλιάδες,

Πώς ό,τι θέλουνε μπορούν να λένε και να κάνουν.

Κρέων

'Αλλ' έτσι, άπ'όλους πούναι έδω, το λές έσύ μονάχα.

'Αντιγόνη

Έτσι κι' αυτοί! μά ο φόβος σου τους έκλεισε το στόμα.

Κρέων

Δεν ντρέπεσαι λοιπόν, μ' αυτούς να μ'ην κρατάς μια γνώμη;

'Αντιγόνη

Μιά μάννα μ'ας έγέννησε, και πώς θα τον τιμήσω. Δεν τόχω βέβαια για ντροπή.

Κρέων

Δεν ήταν άδερφός σου

Κ' εκείνος όπου πέθανε μ' έτούτον πολεμώντας;

'Αντιγόνη

Ναι, και μ' εκείνον είχαμε μι'ά μάννα, έναν πατέρα

Κρέων

Δεν τον περιφρονάς λοιπόν, άφ'ου τιμάς τον άλλον;

'Αντιγόνη

Τέτοια, το ξέρω, μαρτυριάν εκείνος δ'ε θα δώσει.

Κρέων

Μά άφ'ου το ίδιο τον τιμάς μ' έτούτον τον άχρειο!

'Αντιγόνη

Γιατί δεν ήταν δούλος του, γιατ' ήταν άδερφός του;

Κρέων

Αυτός μ'ας έκατάστρεψε, μ'ας έσωσεν εκείνος!

'Αντιγόνη

'Αλλ' ίδιους νόμους άγαπούν οι θεοί του κάτω κόσμου.

Κρέων

'Αλλ' ο καλός με τον κακό δεν έχουν ίδια μοίρα.

'Αντιγόνη

Ποιός ξέρει, αν έτσι κρίνουνε κ' εκεί στον 'Αδη κάτω;

Κρέων

Φίλος δ'ε γίνεται ο έχτρός, ούτε και σ'αν πεθάνη!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ κ. Δ. ΖΗΛΟΥ *

17

Φεγγάρι μου λαμπρό λαμπρό και λαμπροφωμένο,
ἀπὸ τοῦ φηλά ποῦ στέκεται καὶ κάτω ἀνταντέβει;
μὴν εἶδες, μὴν ἐλόγιασες τὸν ἀγαπητικὸ μου
σὲ ποιὸν παῖδρα τρώει ψωμί καὶ ἡ δική μου στέκει;
τίνος χερσὶ καὶ τὸν κερνοῦν καὶ τὰ δικά μου στέκουν;
τίνος ματιά καὶ τὸν κοιτᾷ καὶ τὰ δικά μου στέκουν;
τίνος χερσὶ καὶ τὸν φιλοῦν καὶ τὰ δικά μου στέκουν!
Νὰ ἔβρω σὲ φηλά βουλό, σὲν' ὁμορφὸ μπαίρι
νὰ πῶ τραγούδια θλιβερά καὶ παραπονεμένα,
νὰ κῆνω τὰ πουλιὰ νὰ κλαῖν, τὰ δόνα νὰ θρηνοῦν,
νὰ κῆνω καὶ τίς πέρδικες τὰ πλάγια νὰ λαλοῦν,
νὰ βλέπουν τὰ μορφὰ παιδιὰ, νὰ μὴν τὰ χαίρουν.

18

Τὸ μᾶθε τί γίνηκε τούτῃ τὴν ἐδομάδα:
Χριστόδουλος ἀγάπησε μιὰ κόρη ὁδοιποῦλα,
τὴν ἀγαπᾷ, τὸν ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ τὴν πάρει.
—Χριστόδουλε μ' εἰς μάλα καὶ θέλεις νὰ μὲ πάρεις,
κίνα καὶ ἔλα μιὰ βραδιά καὶ ἕνα σαβῆτο βράδι
πῶρουν οἱ Ὀδρεῖοι τὴ νύκτῃ, πῶρουν τὰ συναγώγια,
ποῦ ἡ μάνα μ' εἶπε τὴν ἐκκλησίαν, πατέρα μ' εἶπε τὸ παζάρι.
Χριστόδουλος παρᾶκουσε, πᾶναι τὴν ἰδέσθαι βράδι.
Χίλιοι Ὀδρεῖοι τὸν πιάσανε, πᾶναι νὰ τὸν κρεμάσουν.
—Ὀδρεῖοι, σὲς περικαλῶ, πολὺ ρεζίλι σὲς ἔχω
νὰ μὲ περάτῃς ἀπ' ἐκεῖ πᾶντὴν τὴν Ὀδοιποῦλα.
Κι ἀπὸ τὴν ψηλὰ στὰ κάγκελα βασιλικὸν ποτίζει,
γαργάρα νερόντις, μόντο καὶ καρποφύλλα.
—Μωρὴ σκυλιά, μωρὴ Ὀδρεῖα, μωρὴ μαχαρισμένη,
δὲ βγαίνεις ἔξω νὰ μὲ δεῖς, πᾶναι νὰ μὲ κρεμάσουν.
—Σύρε, σύρε, Χριστόδουλε, σύρε καὶ μὴ φοβᾶσαι.

(*) Ἡθελε νὰ πῶ καὶ ἴσα λόγια γιὰ τὰ τραγούδια
ἀπὸ τοῦ δ' αὐτοῦ εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ τὰ δημοσιέ-
ψῃ: —Τὰ ἔμαθα στὴν πατρίδα μου, πότε ἀπὸ τὸ στόμα
κοριτσιῶν ποῦ τὰ τραγουδοῦσαν, πότε ἀπὸ ἀγωγιάτες καὶ
μπιστικὸς καὶ ἄλλοις—ποῦ εἶναι καὶ τὰ περισσότερα—ἀπὸ
μιὰ γριὰ, εἴλεα βουνοβρεμένη γριὰ, ποῦ δὲ μπορούσε νὰ
ζήσει στὸν κάμπο καὶ λησμονοῦσε τὴ βραχνισμένη ζωὴ
τῆς στὰ τραγούδια ποῦ ἔβλεπε καὶ μυρολογοῦσε. —Ἐγὼ
τότε οὔτε κριτικὸς εἶμαι, οὔτε ἔχω τίς σχετικὰς γνώσεις
νὰ τὰ κατατάξω καὶ νὰ τὰ καθάρσω ὅπως πρέπει. Τὰ ἔ-
γραφα καθὼς τὰ ἔκουγα χωρὶς καμιά μεταβολή γι' ἀπὸ
καὶ δὲ θέλησα νὰ συμπληρώσω μερικὰ ἀπ' ἀπὸ, κατα-
πῶς εἶναι δημοσιεύματα ἄλλου, τελειότερα, σὺν τὸ τρα-
γούδι τῆς Ἀλαφίνας καὶ ἄλλα. Ἀλλὰ πῶς ἀνώτερος ἀπὸ
μὲν εἰς τὸ κάνει.

Δ. Ζ.

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

23

Μὴν ἀλυπᾶσαι ὁρφανή, μὴν ἀλυπᾶσαι χήρα,
μὴν νύλῃσαι μιὰ μικρὴ, μιὰ κακοπατημένη.
Ὁ ἄντρας πᾶν στὸ κρασπολὶ καὶ ἀπὸ τὴν πᾶν στὸ χωράφι
μὲ τὴν βαρδύκα τὸ νερό, μὲ τὸ ψωμί τὸ ἄψιτο.
τὸ βράδι σπῖτι πάγαινε, τὴν ἔδερνε, τὴ μάλονε
καὶ τὴν κατηγορεῖ.
—Ἄντρα μ' θὰ σὲ καταραστῶ πικρά, φαρμακωμένη:
στὸ κυπαρίσσι νύλῃσαι καὶ χαμηλὰ νὰ πέσεις,
σὺν τὸ γυαλί νὰ ραγιστεῖς, σὺν τὸ κερί νὰ λιώσεις,
πάντε γιὰ τὸν νὰ σὲ τηροῦν, δέκα νὰ σὲ ζητᾶν.
ἐγὼ διαβίτης νὰ περῶ, νὰ σὲ καλημερίζω.
—Πικρὰ βοτάνια δόστε του, πικρὰ, φαρμακωμένα
γιὰ νὰ τοῦ κάψῃ τὴν καρδιά πῶς μέκανε καὶ μένα.

24

Σὰρτὰ τὰ σπῖτια τὰ ψηλὰ τὰ μαρμαροστρωμένα
κάθεται μιὰ κυρὰ καλὴ καὶ μιὰ κυρὰ βγενίτσα.
Κὴ μάνα τῆς ἐκάθονταν πᾶ στὸ προσκέφαλό της.
—Νὰ μὴ μνηστέω, κόρη μου, τί ὁποιοῦ νὰ δώσω.
—Νὰ μὴ μνηστέω, μάνα μου, τί ὁποιοῦ νὰ δώσω;
Βάψε τίς πόρτες, πράσινες, τὰ παραθύρια μάρμα
ἐκεῖνο ποῦ ἐστὲς μου τὸ φαίνεται καταμύθρο.
Μῆναι μ' εἶναι ὁ Κωσταντῆς καὶ ὁ μικροκωσταντῆς μας
βάλε τραπέζι φοβερό, πολλὰ τὰ σαγυλιάτα.
δὲς του ποτὴρ: νὰ κερῶ στὴν ἄκρια ραγισμένο
τὸ λόγο δὲν ἀπόσωτα, τὸ λόγο δὲν ἐπὶ νῆι
καὶ ὁ Κωσταντῆς μας ἔρχονταν ψηλὰ στὸν ἄη Θανάση,
βρίσκει ματτοῦρους στὴ δουλειά, ματτοῦρους ποῦ δουλεύουν.
—Ματτοῦροι τί δουλεύετε, τίνας μνημοῦρι φαίνεται;
—Φαίνεται τῆς κυρῆς βγενίτσας καὶ τῆς κυρῆς βγενίτσας
—Φαίνεται το μακρὴ, φαίνεται το φερτὴ νὰ πάρει δυο νο-
[μάτους,
τὰ δυο γὰ νὰ μᾶς θάψετε, τὰ δυο σὲνα μνημοῦρι.
Καὶ τὸ μαχαίρι ἔβγαζε, κατακαρδὶς τὸ μπαίνει.
Τὸνα φυτρώνει κάλαμος καὶ τῶλο κυπαρίσι.
Ὅσοι διαβάτες καὶ ἄν περνοῦν στέκονται: καὶ ρωτοῦνε:
—Νὰ μὴ εἶναι ἀδέρφια γκαρδιακά, νὰ μὴ εἶναι ἀγαπημένα;

Τὸ καλύτερο γιὰ τὸ καψίματα εἶναι ἀσπράδι
ἀβγοῦ. Ἀποδοῖζει τὸν ἄερα, καὶ εἶσαι μαλακῶναι τὸν πόνο
καὶ προλαβαίνει τὴ φλόγωση. Ἐνα παιδί εἶπε μὲ τὸ
κούτελο ἀπάνου σὲ καμένη σιδερένια θερμάστρα. Τὸ πετοῖ
κόλλησε στὸ σίδερο, ἀφίνοντας μεγάλη κατακόκκινη πλη-
γή, ποῦ οἱ δικοὶ τοῦ νόμιζαν πῶς θ' ἀφίσει παντοτινὸ ση-
μάδι. Μιὰ νοσοκόμα ὅμως ποῦ εἶχε ἐκεῖ ἔσπασε ἀμέσως
ἕνα ἀβγό, καὶ ἔλειψε μὲ τ' ἀσπράδι τὸ καψίμα 3 ἢ 4 φορές.
Σὲ λίγο ὁ πόνος ἔπαυσε καὶ τὸ παιδί ἔρχετο νὰ παίξει.
Ἐκκολούθησαν ἔκτοτα μερικὰς μέρες ν' ἀλείφουν ἀσπράδι,
καὶ ἡ πληγὴ τέλος ἐγίανε δίχως νάφει τὸ παραμικρὸ
σημάδι.

19

Ἐδῶ σὲ τούτῃ τὴν ἀδελή τὴ μαρμαροστρωμένη,
ἔδῶ ἔχουν κόρη γιὰ παντριά μικρὴ ραβδωμένη.
Τὴν ἔλουνε, τὴ χτένιζε σάστρι καὶ στὸ φεγγάρι
καὶ στὸν καθάριο ἀδελφὸν τὴν πλέγει τὸ γαϊτάνι.
Στὸ παραθύρι κάθονταν, τὸ χᾶρο φοβερίζει:
—Δὲ σὲ φοβοῦμαι, Χᾶρε μου, καὶ οὔτε σὲ χαμπερίζω
ἔχω τὰ σπῖτια μου ψηλὰ, ψηλὰ καὶ ἀσβεστωμένα.
Χᾶρος ποῦλι ἐγέννηκε καὶ πᾶν τοῦ κρεβάτι,
βρίσκει τὴν κόρη λούζονταν σὲνα χρυσὸ λίενο
καὶ ἀπ' τὰ κάλιν τὴν ἐπαίρνε, στή γις τὴ γονατῆ.
—Ἄσε με Χᾶρε μ' πᾶν καλὴ, πᾶρε με ἀπ' τὸ χέρι,
Χᾶρε μου, σὲ περικαλῶ, πολὺ ρεζίλι, τοῦ ἔχω
νὰ μοῦ χαρίσεις τὴ ζωὴ τόσα πάντα ἔζη χρόνια,
γιὰ μᾶξι ἡ μάνα μ' μοναχιά καὶ ἄλλη κορὴ δὲν ἔχει.

20

Στὰ Ἀγρίνια βγαίνει νὰ νερό, τὸ λὲν ἀσημονέρι,
τὸ πῖνουν οἱ γρεβενιώτισες, κίνα παιδί δὲν κῆνουν,
νὰ τῶπινεν καὶ ἡ μάνα μου ἐμένα νὰ μὴν κάνει,
τί ὀφείλει καὶ ἂν μᾶκανε, καὶ ἂν μᾶξει τί μὲ θέλει;

21

Ἐντεμένο μου ποῦλι καὶ παραπονεμένο,
ἡ ἐντενιὰ σὲ χαίρεται ἐγὼ τὸν καημὸ σου.
τί νὰ σοῦ στείλω, ἔβλε μου, τί νὰ τοῦ παραγγείλω!
Σοῦ στέλω μῆλο σέπειται, κινδὺν μαγακιάζει,
σοῦ στέλω καὶ τὸ δάκρι μου σὲνα χρυσὸ μαντήλι.
τὸ δάκρι εἶταν καρτερὸ καὶ κάπως τὸ μαντήλι.

22

Μιὰ Μαρουδιά πᾶ Γιάννινα σηκώνεται πολὺ πρωί,
παίρει νερό καὶ νίβεται, μαντήλι καὶ σφονγίζεται.
τίς συνυφάδες φώναζε: —Ἀκούστε συνυφάδες μου,
νὰ πᾶμε γι' ἀσημόχωμο, σημόχωμα καὶ ἀσπρόχωμα.
οἱ συνυφάδες τῆς δὲν πᾶν καὶ πᾶσι ἡ Μάρω μοναχικὰ
καὶ ἔπασε τᾶσμήχωμα καὶ πλῆκωσε τὴ Μαρουδιά.
Ψιλὴ λαλίτσα ἔβγαζε: —Ἀκούστε δέντρα μ' καὶ κλαδιά,
νὰ πάρτε τὴ λαλίτσα μου, νὰν τὴν πᾶτε στὴν μανίτσα μου,
τὸ φόρεμα ποῦ ἔφκιασα μὲν δυο φῆρες τὸ φόρεμα:
τὰ Φῶτα καὶ τὴν Ἀποκριὰ καὶ στάδεσφοῦ μου τὴ χαρά.

Ἀντιγόνη

Στὸν κόσμο δὲ γεννήθηκα γιὰ νὰ μισῶ μὲ ἄλλους,
Ἀλλὰ μονάχα ν' ἀγαπῶ!

Κρέων

Μὰ πῆγαινε ἐκεῖ κάτω!

Κι' ἂν πρέπῃ πάντα ν' ἀγαπᾷς, ἀγάπα τους ἐκείνους.
Ἀλλὰ γυναῖκα, ὅσο ζωὴ, δὲν κῆνω κυβερνήτη.

Κορυφαῖος

Μὰ νὰ καὶ ἡ Ἰσμήνη τωραδιά, ποῦ ἀπὸ τίς πόρτες
[βγαίνει]

Καὶ δάκρυα φιλάδερφα παντοῦ τὴν περιχύνουν.
Καὶ φαίνεται σὰ σύννεφο πᾶνω στὸ μετωπὸ τῆς.
Καὶ σὲ ὁμορφὴ τῆς μάγουλον ἀνέθηκε τὸ αἶμα.

ΣΚΗΝΗ Γ'

Κρέων, Ἀντιγόνη, Ἰσμήνη, Χορός, Ὀπλοφόροι.

Κρέων (στὴν Ἰσμήνη)

Ἐσύ, ποῦ μὲς στὸ σπῖτι μου, σὰ φίδι, τρυπωμένη,
Κρυφὰ κρυφὰ μὲ βύζιναις, καὶ ἐπὶ ἔτρεφα δυὸ στρίγγλους
Ποῦ νὰ μισοῦν τὸ θρόνο μου, ἔλα καὶ πᾶς μου τώρα.
Τὸ μαρτυρᾷς πῶς βόηθησες ἐτούτῃ νὰ τὸν θάψῃ;
Ἡ τώρα θὰ μοῦ ἐρκίσεις πῶς τάχα δὲν τὸ ξέρεις;

Ἰσμήνη

Τὸ μαρτυρῶ πῶς τόκαμα, μ' ἂν τόκαμε καὶ ἐτούτῃ,
Κ' εἶσαι τὸ μέρος μου ζωὴ καὶ ἀπ' τὴν κατηγορία.

Ἀντιγόνη (γρήγορα καὶ ἀπότομα)

Ὅχι! μὰ ἡ δικαιοσύνη αὐτὸ δὲ θὰ σοῦ τὸ χαρίσῃ,
Ἀφοῦ οὔτε ἐσύ τὸ θέλησες, οὔτε καὶ ἐγὼ σὲ πᾶρα.

Ἰσμήνη

Μὰ σήμερον, ποῦ δυστυχῆς, θὰ τόχω περηνάει
καὶ ταξιδέψωμε μαζὶ μὲς στὰ παθήματά σου.

Ἀντιγόνη

Ἐκεῖνον ποῦ τόκαμα, τὸν ξέρει ὁ κάτω κόσμος.
Μὰ φίλος μου δὲν εἶν' αὐτός, ὅπου ἀγαπᾷ μὲ λόγια.

Ἰσμήνη

Ἄχ! μὴ μὲ διώχνεις, ἀδερφή, μὴ μὲ θάρρῃς ἀνέξια,
Πεθαίνοντας μὲ σέβανε, νὰ πῶ τὸν ἔχω θάψῃ!

Ἀντιγόνη

Ἐκεῖνα ποῦ δὲν ἀγγίζεις, δικὰ σου μὴν τὰ κάνεις,
Καὶ μὴν πεθάνῃς δὲ καὶ ἐσύ. Ἀρκεῖ ὁ θάνατός μου.

Ἰσμήνη

Καὶ τί τὴ θέλω τὴ ζωὴν, ἀφοῦ καὶ ἐσύ μ' ἀφήσῃς;
Ἀντιγόνη

Ναί! ρώτησε τὸν Κρέοντα. Ἐσύ ποῦ τὸν φροντίζεις.

Ἰσμήνη

Γιατὶ μὲ τέτοια μὲ λυπᾷς, ἀφοῦ δὲ σ' ὀφελοῦνε;

Ἀντιγόνη

Ἄν καὶ μὲ σέβανε γελῶ, βέβαια γελῶ μὲ πόνο!

Ἰσμήνη

Γιὰ τὸ καλὸ σου τώρα ἐγὼ σὺν τί μπορῶ νὰ κάμω;

Ἀντιγόνη

Τὸν ἐκυτό σου γλύτωσε! Ἐγὼ, δὲ σὲ ζηλεύω!

Ἰσμήνη

Ἀλλήμονον! ἡ μεῖρα σου δὲ θᾶναι καὶ δική μου;

Ἀντιγόνη

Ἐσύ νὰ ζήσης διὰ ζῆς, ἐγὼ ὅμως νὰ πεθάνω.

Ἰσμήνη

Μὰ βέβαια δὲν μπορεῖς νὰ πῆς, ἐγὼ πῶς δὲ σὲ εἶπα.

Ἀντιγόνη

Αὐτὰ καλὰ σοῦ φαίνονταν, ἀλλὰ σὲ μένα τ' ἄλλα.

Ἰσμήνη

Τώρα ὅμως ἔχουμε καὶ ἡ δυὸ τὴν ἴδιαν ἁμαρτία!

Ἀντιγόνη

Νὰ μὴ φοβᾶσαι! Ἀκόμα ζῆς! Μὰ ἐμένα ν' ἡ ψυχὴ
[μου,

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ο ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑΣ

Τὸ τυχερώτερο βιβλίο τοῦ μεγάλου Δασκάλου μας εἶναι τὸ τελευταῖο μυθιστόρημά του: «Ζωὴ καὶ ἀγάπη στὴ μοναξιά» — ἱστορικὰ ἐνὸς καινούριου Ρομπινσώνα, ποὺ τυπώθηκε τὸ περασμένο καλοκαίρι στὸ «Νουμά» καὶ ξανατυπώθηκε τώρα σὲ ὁμορφο βιβλίο στὸ Παρίσι. Λέμε τὸ τυχερώτερο, γιατί οἱ ἐφημερίδες δὲν τὸ βρῖσανε, δὲν τὸ εἶπανε μαρὸ καὶ ἀνόητο. Μιλῆσανε μάλιστα μὲ κάπιο σεβασμὸ γι' αὐτὸ, καὶ τοῦτο εἶναι τιμητικὸ, ὅχι γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Δασκάλου, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐφημερίδα μας ποὺ ἀρχινῆσανε, φαίνεται, νὰ ξεσκλαβώνουνται ἀπὸ τὴν Μιστριώτικη ἀλυσίδα καὶ νὰ ξεχωρίζουνε τὴ διαλεκτὴ καὶ ἀληθινὴ δουλιὰ.

Τὸ βιβλίο τὸ ξέροντε οἱ ἀναγνώστες μας, ἀφοῦ τὸ διαβάσανε σὰ δημοσιεύματα λίγο λίγο στὸ «Νουμά» καὶ ἀφοῦ ὁ Βουτιερίδης, ποὺ τὸ διάβασε χειρόγραφο, μόλις μᾶς ἐστάληκε ἀπὸ τὸ Παρίσι, μᾶς ἔδειξε σὲ ἄνθρωπο τοῦ τῆ μεγάλης ἀξίας του. Δὲ βρέθηκε κανεὶς νὰ μᾶς πεῖ ἅμα τὸ διάβασε, πὼς ἡ κρίση τοῦ συνεργάτη μας εἶτανε ὑπερβολικὴ. Τὸ ἐναντίο μάλιστα, πολλοὶ τῆνε βρήκανε ἐπιφύλακτικὴ, καὶ ὅσοι τὴν χαρακτηρίσανε τέτια, ἀντὶς νὰ μᾶς κατηγορήσουνε, μᾶς ἐπαινέσανε ποὺ δὲν τοὺς σηκώσαμε τὰ μυαλὰ μὲ ἀγριοφωνῶρες καὶ μὲ μελοδραματικούς θαυμασμούς, καθὼς κάνουνε μερικὲς ἐφημερίδες, μὰ τοὺς ἀφήσαμε νὰ τὸ διαβάσουνε μὲ τὴν ἡσυχία τους καὶ νὰ μορφώσουνε οἱ ἴδιοι τὴν κρίση τους.

Ὁ «Νουμάς» τὴ φορὰ αὐτὴ, καμαρώνει νὰ τὸ λέει, βρέθηκε πάλι συμφωνώτατος μὲ τοὺς ἀναγνώστες του, καὶ τώρα ποὺ βλέπει σὲ βιβλίο τὸν Ρομπινσώνα, ποὺ τόσους μῆνες τοῦ στόλιζε τὴν σελίδα του, περηφανεύεται ποὺ στὸ ἐνεργητικὸ του θάχει κ' ἓνα τέτιο βιβλίο. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, καὶ μὴ τέτια σιγμὴ, ἰερὴ γιὰ μᾶς καὶ σημαντικὴ γιὰ τὸν ἀγῶνα μας, τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ τῆνε φωνάξουμε.

* *

Ἀπὸ τὸ καινούριο βιβλίο τοῦ Δασκάλου, ὅποιος ἔχει ξαστερωμένο τὸ μυαλὸ καὶ μπορεῖ νὰ ἴδῃ καὶ παρακάτω ἀπὸ τὴ μύτη του, ἔχει πολλὰ νὰ ὠφεληθῇ, καὶ μάλιστα κάθε νέος συγγραφέας, ποὺ διαβάζοντας μονάχα τὸν ὅσιερόλογο καὶ τὸ ἀπὸ-

σωμα, μπορεῖ νὰ διδαχτῇ καὶ νὰ μάθῃ πὼς φτείνεται τὸ ὄφρος, πὼς δηλ. γράφεται μὴ σελίδα ἢ ἓνα βιβλίο μὲ ζοὴ, μὲ ἀλήθεια καὶ μὲ ποιήση.

Ὁ Δάσκαλος μᾶς τὸ μαθαίνει αὐτὸ καὶ μᾶς ἀποδείχνει ὁλοφάνερα ἀκόμα, πόση προσοχὴ πρέπει νὰ δίνεται σὲ κάθε λέξη, ἀφοῦ καὶ μὴ λέξη μοναχὰ, κακὰ καὶ ἀπρόσεχτα βαλμένη, εἶναι ἱκανὴ νὰ χαλάσει μὴ φράση πανόμορφη καὶ νὰ μουντζουρώσει μὴ ὁλόκληρη σελίδα.

Ἀπὸ παραδείγματα, ἄλλο τίποτα. Ἐνα μονάχα καὶ φτάνει. Στὴ σημεῖωση τῆς 309 σελίδας γράφει:

«... Τῷ φερενὸς ὁ λόγος ἀναγκαστικὰ, νὰ δείξω πὼς ὁ Γιάννης σερνότανε κατὰ γῆς σὺν τῷ φεῖδι· τὴ φράση αὐτὴ, σέρνονταν κατὰ γῆς σὺν τῷ φεῖδι, τὴν ἔχω σελ. 74· μὰ τὴ στιγμή ποὺ πῆγαν νὰ κατεβῇ στὴς κοπέλλας, ὅσο ἀσκημος καὶ ἂν εἶτανε ὁ σκοπὸς του, δὲν ἔκανε νὰ συγκρίνω μὲ τὸ φεῖδι ἓναν ἄνθρωπο ποὺ κατόπι ἢ Μυριέλλα νὰ τὸν ἀγαπήσῃ. Τάλλαξα λοιπὸν κ' ἔβαλα σὺν τῷ σέρνεται (·) ἀγάλλια ἀγάλλια, κολλήθηκε κατὰ γῆς καὶ ἄρχισε νὰ σέρνεται μὲ τὴν κοιλιά του. Ἀδύνατο! Ἐλεπε τὸ φεῖδι καὶ μοῦ φαίνονταν ἐμένα ἡ λέξη ἀπαραίτητη, γιὰ νὰ δῇ ὁ ἀναγνώστης τὴ σκηνὴ ὅπως ἤθελα νὰ τοῦ τὴν παραστήσω, ζωντανή. Ὡστόσο τί νὰ γίνῃ καὶ πὼς νὰ τὰ βολέψω, ἀφοῦ ἴδια ἴδια τὸ φεῖδι δὲν τὸ ἤθελα; Γύρεφα, βασανίστηκα ὥρες· στὸ τέλος κατὰ βρῆκα· σὺν τῷ ἐρπύμενο, ἀγάλλια ἀγάλλια, κολλήθηκε πὰ στὸ χῶμα καὶ ἄρχισε νὰ σέρνεται φεῖδοτροπὶς. Φεῖδοτροπὶς! Ἀπὸ ποῦ κυνηγοῦσα! Δὲ συγκρίνεις ζητὰ τὸ Γιάννη μὲ φεῖδι καὶ ὥστόσο τὸ κίνημα τοῦ φειδιῦ τὸ συγκρίνεις μὲ τὸ κίνημα τοῦ Γιάννη. Τέλειο μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι· λέω μονάχα πὼς ὅποιος τυραγνίζεται γιὰ νὰ σοῦ φτεῖξῃ τὸν κατάλληλο τὸν ὄρο, δὲν τὸ κάνει ἀπὸ διασκέδαση, τὸ κάνει ἀπὸ ἀνάγκη...»

Οἱ στενοκέφαλοι μπορεῖ νὰ τὰ βρίσκουνε αὐτὰ σκολαστικὰ — καὶ δὲ ντρέπονται μάλιστα καὶ νὰ τὰ γράφουνε. Αὐτοὺς δὲ μὴς κανέναν δὲν τοὺς λογαριάζει. Αὐτεῖροι νὰ λένε καὶ νὰ γράφουνε ὅ,τι θέλουνε. Νὰ ποζάρουνε μάλιστα καὶ γιὰ ὁσκάλο τοῦ Ψυχάρη καὶ νὰ τοῦ διορθώνουνε τὰ λάθη αὐτοῦ! Τοὺς φρόνιμους καὶ τοὺς γνωστικούς λογαριάζουμε καὶ σ' αὐτοὺς μιλάμε. Ἀδύνατο λοιπὸν κάθε φρόνιμος καὶ γνωστικὸς ἄνθρωπος, διαβάζοντας τὸν ὅσιερόλογο καὶ τὸ ἀ-

πόσωμα τοῦ βιβλίου, νὰ μὴ θαμάσει τὴ μεγάλη τέχνη κ' ὑπομότη τοῦ Δασκάλου νὰ φιλοδουλεύει, σὺν τίμιο πετράδι, κάθε λέξη του, καὶ τὴν ἀγία προσπάθεια του νὰ δείχνει στοὺς νέους ποιὸς ἀμύθητους θησαυροὺς κρύβει ἡ ἐθνικὴ μας γλώσσα καὶ μὲ ποῖο τρόπο μποροῦνε νὰ τοὺς ξεθάφτουνε.

Ἐνας φίλος μου Γερμανὸς, ποὺ ἤρθε δὴ νὰ μάθῃ τὰ Ρωμαῖκα, — γιατί τὴν καθαρεύουσα, καθὼς μοῦλεγε, μποροῦσε νὰ τῆνε μάθῃ δίχως νὰ τὸ κουνήσει ἀπὸ τὴν πατρίδα του — σὲ κάπια κουνήματα μας γιὰ τὰ πολιτικὰ μας χάλια μοῦλεγε πὼς οἱ Ρωμοὶ δὲ θὰ διορθωθοῦμε καὶ δὲ θὰ πᾶμε ποτὲ μπροστὰ, ὅσο δὲν ἀναγνωρίζουμε ἓναν ἄνθρωπο γιὰ καλύτερό μας καὶ δὲν τότε παραδεχτοῦμε γιὰ ὁδηγὸ μας.

— Ὅλοι σας καπειταναῖοι θέλετε νάσαστε! μοῦλεγε. Ἡ Γερμανία ἂν ἔγινε μεγάλη, εἶναι ποὺ οἱ Γερμανοὶ τῆχουμε στὸ χαρακτήρα μας νὰ σεβόμαστε τοὺς μεγάλους μας!

Τὰ λόγια τοῦ Γερμανοῦ σπουδαστῆ πάρτε τα ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καζάρμα μας καὶ φέρετε τα στὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ὅλοι — καὶ μιλῶ γιὰ τοὺς δημοτικιστὰς μονάχα — θαμάζουνε τὸν Ψυχάρη, ποῖος λίγο ποῖος πολὺ, μὰ μὲ ἐπιφύλαξη. Ὁ ἓνας τότε βρίσκει ὑπερβολικὸς οἱς γλωσσολογικὰς θεωρίες του! Ὁ ἄλλος βρίσκει πὼς ἡ αἰσθητικὴ καὶ τοῦ δὲ συμφωνοῦναι μὲ τὴν αἰσθητικὴ τοῦ Ψυχάρη! Ὁ τρίτος τὸν ἤθελε λιγότερο φανατικὸ! Κι ὅλοι τὸ κάτουν κάτουν, θαρρῶντας πὼς θὰ θυσιάσουνε τὸν ἐγωισμό τους, βρίσκουνε καὶ κάπιο ψεγάδι στὸ ἔργο του.

Μὰ τὰ τέτια δὲν ἔχουν καμιά σημασία.

Ὅταν ὁ Πάλλης, ἀφιερώνοντας τὴν γιγαντίνα «Ἰλιάδα» του στὸν Ψυχάρη, τὸν ἀποκαλεῖ «Ξακουστὸ Δάσκαλό» του, καὶ ὅταν ὁ Παλαμᾶς περηφανεύεται νὰ λέει πὼς θέλει νάναί περισσότερο Ψυχάρης παρὰ ποιητῆς, καὶ ὅταν τόσοι νέοι γιομάτοι Ζωὴ καὶ φωτιὰ, ποὺ πρωτοφανήκανε στὸ «Νουμά» καὶ ποὺ τόσο γρήγορα μτήκανε στὴν πρώτη σειρὰ, δουλεύοντας τίμια καὶ φανατικὰ γιὰ τὴν Ἰδέα, Ψυχάρης καὶ Ἰδέα τὰ θαρροῦνε ἓνα, ἀχώριστο καὶ ὁμοούσιο, — ἡ ἐκδοσὴ τέτοιου βιβλίου πρέπει νὰ χαιρετιέται γιὰ ἐθνικὸ γεγονός καὶ ὅποιος τὸ πιάνει στὰ χέρια του, ἀντὶ νὰ τὸ λερώνῃ μὲ κρίσεις, πρέπει νὰ τὸ φιλεῖ μὲ σεβασμὸ, ὅπως τὰ χροῖα μυστήρια, καὶ, ἂν εἶναι ἀληθινὸς πατριώτης, νὰ τὸ σηκώνῃ ψηλὰ, μὲ περηφάνεια, γιὰ σημαία τῆς νίκης τῆς Ἀλήθειας.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ποῦ πέθανεν ἀπὸ καιρὸ, ζῇ γιὰ τοὺς πεθαμένους.

Κρέων

Ἀπὸ τίς δυὸ τίς ἀδερφεῖ, ἡ μὴ τῶρα μονάχα
Λέγω πὼς φαίνεται ἀμυαλὴ, μὰ ἡ ἄλλη ἦτανε
πάντα!

Ἰσμήνη (κλαίγοντας)

Ὁ βασιλιά, ὅποιος βρίσκεται μέσα στὴ δυστυχία,
Κι ἂν φρόνιμος γεννήθηκε, τὰ λογικὰ του χάνει.

Κρέων

Ἐοὺ βέβαια! πὺς τοὺς κακοὺς ἐπῆρες γιὰ συν-
[τρόφους.

Ἰσμήνη

Τί νὰ τὴν κάμω τὴ ζωὴν, ἂν ζῶ χωρὶς ἐτούτην;

Κρέων

Ἐ'Ετούτην μὴν τὴ μελετᾷς αὐτὴ πᾶς δὲν ὑπάρχει!

Ἰσμήνη

Μὰ τοῦ παιδιοῦ σου τὴ μνηστὴ σκοπεύεις νὰ σκο-
[τώσης;

Κρέων

Ἄλλη γυναῖκα θε νὰ βρῇ γιὰ σπῖτι καὶ γι' ἀγάπη.

Ἰσμήνη

Καμμιὰ δὲ θᾶναι ταιριαστὴ, καθὼς αὐτὴ γιὰ κείνον.

Κρέων

Οἱ γυιοὶ μου δὲ θὰ πάρουνε ποτὲ κακὰς γυναῖκες.

Ἀντιγόνη

Ὁ φίλτατέ μου Αἴμονα! ὁ πατέρας σου σὲ βρίζει!

Κρέων

Βαρέθηκα καὶ σέβανε, καὶ τὸ δικό σου γάμο!

Κορυφαῖος

Ὁ γυιὸς σου ἀφοῦ τὴ διάλεξε, δὲ θὰ τοῦ τὴν ἀ-
[φήσης;

Κρέων

Αὐτοὺς τοὺς γάμους τοὺς κακοὺς ὁ θάνατος θὰ κόψῃ!

Κορυφαῖος

Φαίνεται τ' ἀποφάσεις, κύτῃ γιὰ νὰ πεθάνῃ.

Κρέων

Ἐτσι εἶναι, τ' ἀποφάσισα. Μὰ τῶρα μὴν ἀργῇτε,
Ὁ δούλοι, μέσα πάρτε τις. Κι ἀλήθεια σὰ γυναῖκες,
Νᾶναι στὸ σπῖτι τους κλειστές. Γιατί κ' οἱ φαν-
[τασμένοι

Φεύγουν, σὰ δοῦν τὸ θάνατο νὰ προχωρῇ κοντὰ τους!

(Βγαίνουν ὅλοι)

ΠΡΑΞΗ Γ'

ΣΚΗΝΗ Α'

Κρέων, χορὸς, ὀπλοφόροι

Κορυφαῖος

Μακαρισμένοι οἱ ἄνθρωποι,
Ποῦ τὴ ζωὴ περνοῦνε,
Χωρὶς νὰ δοκιμάσουνε,
Βάσανα τί θὰ ποῦνε.
Μὰ ἀλίμονο! ἂν τὸ σπῖτι τους.
Ἐνας θεὸς τὸ σείσῃ
Αὐτὸ θὰ προχωρήσῃ
Γενιὰ μὲ τὴ γενιὰ.
Σὰν κύμα π' ἀνεμόδρατο,
Ἀπ' τὸ βυθὸ ἐκεῖ χάμω
Τὸ σκοτεινὸ τῆς θάλασσας,
Σηκώνει μαῦρον ἄμμο·
Κι ὅπου τὸ κύμα τ' ἔχρη
Μ' ἀντίχτυπο ξεσπάζει,
Βροντᾷ καὶ ἀναστενάζει.
Κ' ἡ ἀκροθαλασσιὰ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ:

Για την Ελλάδα αρ. 10.—Για το Έξωτερικό αρ. 10

20 Λεπτά το κάθε φύλλο 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στα κίβρια της Πλατείας Συντάγματος, Όμοιοις, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιοδρόμου (Οφθαλμιατρείο) Σταθμού Υπογείου Σιδηροδρόμου (Όμόνοια) στο καπνοπωλείο Σαρρή Πλατεία Στουρνάρα, Έξοχον, και στο βιβλιοπωλείο «Έστιας» Γ. Κολάκου.

Η συνδρομή του πληρώνεται μπροστά κ' είναι για ένα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ

νέχουνε κανένα παράπονο οι Ρωμαίοι. Η πολιτική κωμωδία βάσταξε πολύ, παραπολύ, κ' έτσι μπορέσανε να τήνε γλεντίσουνε καλά οι άνθρωποι, ανάλογα πάντα με τα βαριά θεατρικά που πληρώσανε, αφού η βουλευτική επιχορήγηση από τις Ρωμαίικες τσέπες τραβιέται.

Καλοπλερώνουν λοιπόν οι άνθρωποι κι αξίζει να καλογλεντούν. Ο Νιεληγιάνης έτσι τα παίρνει τα πράματα, γι' αυτό δα και μās έσκασε όσο να γεννηθεί το νέο υπουργείο του. Τι θέλετε; Μιά κι δξω; Μά έτσι το πράμα δεν έχει κανένα γούστο, η κωμωδία, να πούμε, δεν έχει καμιά πλοκή, είναι άνοστη και κρύα, κ' οι θεατές τήνε σφυρίζουνε.

Γι' αυτό κι ο γερο-μπεχλιβάνης τήνε κλωθογύρισε. Για να κινήσει το ενδιαφέρον, που λένε κ' οι

θεατοίχοι. Για να κάνει τον κόσμο να περιμένει με αγωνία το τέλος της, για να πετύχει το θέαμα. Και τα κατάφερε μια χαρά. Όλη τη βδομάδα οι Ρωμαίοι απ' άκρη σ' άκρη αϊτόνε προσέχανε, σχολιάζοντας κάθε λέξη του, κάθε κάμωμά του, κάθε άνοησία του.

Κι ο γερο-μπεχλιβάνης χαιρότανε και χαμογελούσε πούβλεπε πως πετύχαινε η παράσταση και πως ο κόσμος θάμαζε το κόλπο του.

Μιά μέρα μονάχα ο κόσμος δεν πρόσεξε στην άφεντιά του. Την ημέρα που παρακολουθούσε την άλλη κωμωδία που παίζε ο κ. Παπαδιαμαντόπουλο-Ι μέσα στους δρόμους της Αθήνας, πότε τρέχοντας καπότε σιγοπερπατώντας, πότε κάνοντας πως διαβάζει επιγραφές μαγαζιών και πότε κοιτάζοντας τις καμινάδες των σπιτιών, πότε παίρνοντας τον ίσιο δρόμο και πότε κόβοντας βόλτες μέσα σε στενοσόκακα, για να γελάσει τον κόσμο—σάμπως ο κόσμος δέ θα το μάθαινε ύστερ' από λίγη ώρα!—και να πάει έτσι στα κρυφά, δίχως να τότε πάρει κανέναν μυρουδιά, στο σπίτι του Νιεληγιάνη.

Όποιος παρόμοιασε τη Ρωμαίικο με σαπινοθέατρο που παίζει όλο κωμωδίες, είπε τη μεγαλύτερη αλήθεια.

Η «ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ»

στο φύλλο της περασμένης Κυριακής ξαναδημοσίεψε το άρθρο που δημοσιεύσαμε σ' αυτή τη στήλη για τις πολιτικές όμιλίες τ' Ιθνητή της και σχολιάζοντας το έκαμε και η ακόλουθη σημαντική δήλωση:

«... Είς το πρόγραμμα της περ' την «Μεταρρύθμιση» εταιρίας ήτο αναγεγραμμένον πως εις προσεχείς εκλογάς καταρτισθή εις κοινός συνδυασμός καθ' όλην την Ελλάδα νέων ανδρών ριζοσπαστικών ιδεών, κατά των κομμάτων και υπέρ της Έθνοσυνελεύσεως, ίνα σχηματισθή κ' εν Ελλάδι εν ύγιες κόμμα άρχων και προόδου. Δυστυχώς η διάλυσις της Βουλής επέρχεται πολύ ένωρ, πριν η συντακτική ή προς τον σκοπόν τούτον απαιτούμενη προπαρασκευαστική έργασία, πριν η προχωρήτη το έργον ήμυν τόσον, ώστε ν' αναπετασθή πρό του λαού η σημαία της επαναστάσεως μ' έλπιδα επιτυχίας.

«Μόνον υπό ταιούτην σημαίαν θα έπολιτεύετο και ο διευθυντής της «Μεταρρύθμισως», όστις άλλως ούδεμίαν αίσθάνεται φιλοδοξίαν να γίνη συνάδελφος του κ. Πλατούσσα και να καταταχθή μεταξύ εκείνων τούς όποιους καθημερινώς ύβρίζει καθώς τούς πρέπει ως πιαδέντας και καταστροφείς της πατρίδος.

«Το έργον μας είναι έργον άνωτερον προσωπικών φιλοδοξιών, διά τούς όποιον και την ζωήν ήμυν ήθέλομεν θυ-

σιάζει, διότι μόνον όταν εύρεθών πολιταί με ταιούτην αὐταπέρησιν και τοιούτην πατριωτισμόν είναι δυνατόν να διαπλασθῇ και η Έλλ. Πολιτεία από Κράτος κηφήνων, εις Κράτος ρωμαλέον, εύγενές και φιλόδοξον, δυνάμενον και το έργον το έθνικόν και το έργον της ανθρωπότητος να προαγάγῃ».

Η δήλωση αυτή εϊτανε άπαραίτητη, καθώς το είπαμε και στο περασμένο φύλλο, για να ποστομωθώνε μια και καλή όσοι φαντάζονται τον άγωνα της «Μεταρρύθμισης» προσωπικόν, και χαιρόμαστε που ο κ. Φραγκούδης ακολούθησε τη συμβουλή μας.

Να πολιτευέται κανείς με τον τρόπο που δείχνει στο άρθρο του ο κ. Φραγκούδης, είναι και πατριωτικό και τίμιο. Πρώτος πρώτος δέ ο «Νουμάς» θά υποστηρίξει και τον κ. Φραγκούδη και κάθε άλλο υποψήφιον που θά κατεβεί στον άγωνα με τέτιο πρόγραμμα. Γιατί πο κάτω κάτω, αν καταδικαστήκαμε σε ισόβια Βουλή, μόνο τέτιοι βουλευτές πρέπει να μπουνε μέσιν για να μπορέσουνε μια μέρα να τήνε βγάλουνε από τη ράχη μας και να τήνε στείλουνε κατὰ Διαόλου—κει δηλ. πούπρε ν' έχε πάει από καιρό.

ΣΧΟΛΙΑΖΟΥΝΤΑΙ

άκόμα τα λόγια που ο Ζαΐμης είπε στη Βουλή δικαιολογώντας τούς φίλους του που θά μαυρίζανε την Κυβέρνηση στο ζήτημα της έμπιστοσύνης.

«Αδίκαι όμως του ριχτήκανε όλοι. Ο άνθρωπος κείνο πουξερει είπει. Κι αν φαντάστηκε τον «Μακεδονικόν όρίζοντα ανέφελον» είχε δίκιο. Σκεφτήτε πόσον καιρό έμενε στην Αίγινα ψαρεύοντας, κι άπ την Αίγινα μονάχα το Άγκίστρι φαίνεται, το πολύ πολύ και η Αθήνα. Πού θέλετε να ίδει από κει αν είναι ή όχι συνεφιασμένος κι ο Μακεδονικός όρίζοντας!..

ΥΣΤΕΡΑ

άπό την έμπαρφοτευσμένη απόδραση του δολοφόνου Κριάλη, θαρρούμε πως πρέπει να προστεθεί στον Ποινικό μας νόμο και τέκόλουθο παραγραφάκι:

«Σάν κανέναν κακούργο καταδικαστεί από το Κακούργιοδικείο, κάνει ανάρεση στον Άρειο Πάγο. Κι αν άπορριφτεί ή ανάρεσή του, κάνει καινούρια ανάρεση, στον βουλευτή του τούτη τη φορά, και παίρνει χάρη. Η άπόφαση του βουλευτή κουρελιάζει κι αυτήν ακόμα την άπόφαση του Άρειου Πάγου».

Έτερος γέρον

Και τ' παλιὰ παθήματα,
Βλέπω στους Λαβδακίδες,
Τ' ακολουθούν παθήματα,
Πού πνίγουν τις έλπίδες.
Λύτρωση πιά δέν έχουνε,
Μά από τούς θανάτους
Τήν άτυχή γενιά τους
Κανείς τήν κυνηγά
Κ' έτσι, τό φως που άπλώθηκε
Γλυκά για να ζεστάνη
Τό δέντρο του Οιδίποδα,
Πού τ' αλκιδά του χάνει,
Για να τ' ούσση έρχεται
Μιά ματωμένη σκόνη,
Κι' ο λόγος που πληγώνει,
Κ' η έγδίκηση ή κακιά.

Κορυφαίος

Ω Δία, ποιός τό φαντάστηκε
Πώς θ' έ να σταματήσει
Τήν άφραστή σου δύναμη,
Και πως θ' α τη νίκηση,
Άφου δέν τήν ένίκησαν
Κι' αυτοί που όλα λυγούνε,

Χωρίς να κουραστώνε,
Ο ύπνος κι' ο καιρός;
Και βασιλιάς άγέραςτος,
Στό δυνατό σου χέρι
Έσύ κρατάς τον Όλυμπο,
Πού λάμπει σάν άστέρη.
Μά τό θνητό τον άνθρωπο,
Η σφοδρά κρυμμένη
Στό δρόμο τόν προσμένει
Ο νόμος είναι αυτός.

(Παρουσιάζεται ο ΑΙΜΩΝ)

Όμως ή έλπίδα ή άστατη
Πολλούς παρηγοράει,
Τά δώρα της χαρίζοντας,
Μά και πολλούς γελάει.
Και δίχως να τ' νοιώσουνε
Σιγά σιγά τούς σέρνει
Και σάν τυφλούς τούς φέρνει
Να πέσουν στη φωτιά.
Κ' είν' ένας λόγος φρόνιμος,
Πού πάντοτε άληθεύει,
Πώς τό κακό της μοίρας του
Με τό καλό μπερδεύει,
Έκείνος όπου σπρώχνεται
Άπό θεό κρυμμένο,

Σε λάκκον άνοιγμένο
Να βρῇ τη σφοδρά.

Κορυφαίος (βλέπει τον Αίμονα)

Νά! ο Αίμονας, ω βασιλιά, τό ύστερινό παιδί σου.
Σά λυπημένος φαίνεται για τήν κακή τη μοίρα,
Πού τη μνηστή του μέλλεται να βρῇ, τήν Άντι-
[γόννη,
Και που του κλέβει άνέλπιστα τήν εύτυχία του
[γάμου!

ΣΚΗΝΗ Β'.

Κρέων, Αίμων, χορός, όπλοφόροι

Κρέων

Γρήγορα θά τό μάθωμε, κάλλια από τούς προφήτες!—
Παιδί μου, τήν άπόφαση ξέρεις για τή μνηστή σου,
Κ' ήρθες με τον πατέρα σου τάχατες θυμωμένος;
Η θάχω τήν άγάπη σου σ' ό,τι κι αν έγω κάμω;

Αίμων

Δικός σου είμαι, πατέρα μου, και τις δικές σου γνώμεις
Πούναι σωστές και φρόνιμες, έγω θ' ακολουθήσω.
Και δέ θά προτιμήσω έγω ποτέ κανένα γάμο,
Άπό τό να με κυβερνάς: έσύ, με σωστή γνώμη.

ΓΕΙΑ

χαρά στους Πειραιώτες Δημοτικούς συμβούλους και στον λεβέντη το Δήμαρχό τους. Νά μας ζήσουν όλοι πέφα, πέφα. Με τὰ μασκαροκαυώματά τους και τους τραμπουκόκαυγάδες τους μὰς ἀπέδειξαν οἱ ἀνθρώποι πὼς ἔχουν ὅλα τὰ προσόντα νὰ γίνουν και βουλευτές και ὑπουργοὶ ἀκόμα, ἀφοῦ μάλιστα ἔγινε ὑπουργὸς κι ὁ Λεβιδῆς πὺν δὲν κατάρφευε ὅ,τι λόγου τους κατάρφανε!

Γιὰ τὸν κ. Λαμαλά πιά, τὸν Πειραιώτη Δήμαρχο, ποὺ βάζει τοὺς μπράδους του νὰ ξυλοφορτώνουνε τοὺς συμβούλους, οὔτε λόγος νὰ γίνεταί. Αὐτὸς και Πρωθυπουργὸς νὰ γίνετ, λίγο θὰ τοῦ εἶναι πάντα.

ΣΥΣΤΗΘΗΚΕ

δῶ κ' ἔνα μῆνα ἕνος σύλλογος, ἢ ἕνα «ἀδερχάτο» — καθὼς πολὺ σωστά τότε θέλει ὁ κ. Πάλλης — με τὸν τίτλο «Ἑταιρία τῆς Ἑθνικῆς Γλώσσας» και με σκοπὸ τὸ ἐκπλῶμα τῆς γλώσσας μας τῆς δημοτικῆς. Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας εἶναι ὁ φίλτατος ποιητὴς Μαλακάσης; και σύμβουλοι οἱ κ. κ. Κ. Χατζόπουλος, Στασινοπούλος, Πορφύρας, και Μάτσας.

Ἡ Ἑταιρία θὰ πασκίσει νὰ ξεριζώσει τὴ μωρὴ ἰδέα ποῦχει ὁ κόσμος γιὰ τοὺς δημοτικιστὲς θεωρώντας τους ἀγράμματος και προδότες τοῦ ἔθνους — μ' ἄλλα λόγια ὁ σκοπὸς τῆς εἶναι περισσύτερο κοινωνικὸς παρὰ φιλολογικὸς. Ἡ Ἑταιρία θὰ βγάλει, μαθαίνουμε, κ' ἐφημερίδα δική της, και θὰ φροντίσει μ' αὐτήν, καθὼς και με διάφορα ἄλλα μέτρα, βιβλία, δημοσίους διάλεξεις κλπ. νὰ νοῖξει τὰ μάτια τοῦ κόσμου και νὰ τοῦ ἀποδείξει πὼς ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ δημοτικὴ γλώσσα, εἶναι ἀγώνας ἑθνικὸς ποὺ πρέπει νὰ τὸν ἀγκαλιάσει ἀλάκερο τὸ ἔθνος γιὰ νὰ βγάλει ἀπὸ τὸ σκότος τοῦ πνευματικοῦ ἀσκαλισμοῦ και νὰ δεῖ κι αὐτὸ μέρες φωτεινὲς κ' εὐτυχισμένες.

Γιὰ κάτι τέτιο, θαρροῦμε, ἀγωνίζεται κι ὁ «Νουμάς» δυὸ χρόνια τώρα. Γι' αὐτὸ κ' ἡ χαρά του εἶναι μεγάλη ποὺ με τὴ σύσταση τῆς Ἑθνικῆς αὐτῆς Ἑταιρίας ἀποχτάει τέτιους δυνατοὺς κ' εἰλικρινεῖς συμμάχους κι ὁδηγούς.

Ὁ κ. Πάλλης μὰς γράφει, πὼς ἀν τοῦ χρειάζεται. Ρητὸ τοῦ Ἀδερφάτου, ἀς βάλει

στὴ βοῦλλα του τὴ λέξη ΘΥΣΙΑ, γιατί με θυσιές μονάχα οἱ τέτιοι ἀγῶνες πετυχαίνουνε.

ΠΟΛΥ

βιαστικὰ μεταφράστηκε και βιαστικὰ τυπώθηκε στὸν περασμένο «Νουμά» τὸ ἀρθρο τοῦ Ψυχάρη ἀπὸ τὸ «Χρόνος», καθὼς μὰς ἤρθε τὴν τελευταία στιγμὴ γι' αὐτὸ, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἡ μεταφραστὴ χρειάζονταν κάποιο δούλεμα, ποὺ σωστὰ νὰ δίνει τὸ νόημα τοῦ καλοδουλεμένου πρωτότυπου. Ἐπειτα τυπώσανε και κάποια λαθάρια ποὺ εὐκολὰ καταλαβαίνονται. Ὁ μόνος παράγραφος ποὺ πρέπει νὰ ξανατυπωθεῖ βρίσκεται στὶς γραμμὸς τοῦτες:

«Και πολὺ σημαίνει νὰ γνωρίσουμε τί ἀναπάντεχο μπορεῖ νὰ συνεισφέρει με τὴ φιλολογία του, και τί ἀπὸ τὸν ἀνθρώπου μπορεῖ νὰ μάθῃ στὶς ἄλλες φιλολογίες ὁ λαὸς αὐτὸ κτλ. κτλ.»

ΤΑ ΣΧΑΡΗΚΙΑ

Στὴ σκαὶ τοῦ ἀδερφοῦ μου

Στὶς ξενιτιδὲς τὰ τριάντα
Παντέρημος γυρνῶ, βουδός, οδυσμένος,
Κανεῖς δὲ συμπονεῖ στὴ θλίψη μου,
Ξένος κι ὁ πόνος, ὡς ἐγὼ εἶμαι ξένος.

Με τὴν καρδιά μου σύντριμμά
Στὴ θωρακιά μου κάμαρα γυρίζω,
Χίλιες τὸ νύχτ' μου ἰδέες τυραγοῦν,
Μέρες παλὶ θυμῶμαι και δακρύζω.

Και κεῖ ποὺ ἡ σκέψη μου σ' ἐδὲ
Σταμάτησεν, ὦρθε, κι ἄλυσσοδεθῇ,
Φαρμακερὴ μοῦ φέρουνε γραφὴ,
Μαχαίρη, ποὺ τὰ σῶθκά μου ἀλᾶσει.

Κ' ἐνθ' ἐμὸν κόσεται ἡ πνοή
Και πλημμυρεῖ στὰ μάτια μου τὸ δάκρυ,
Σὰν εἶδα, πὼς και σὺ μὰς ἀφῆδες
Και φτερωτὸς τὰ οὐράνια πῆρες μάκρη.

Πυκνὲς φωνές, σχαρήκια, ἀκούω τριγύρα
Νὰ μοῦ ζητοῦν γιὰ τὴ γραφὴ, ποὺ πῆρα
1904.

ΠΕΥΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ

Η ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ

Τώρα ὑπερὰ μοῦ ἔτυχε ἐρκακίρῶ νὰ σεργιανίσω ἕνα μηχανισμὸ ποὺ ὄχι μονάχα φωτογραφεῖ τηλεγράφημα, παρὰ εἶναι κι ὁ γληγορώτερος τηλεγραφικὸς τοῦ κόσμου. Καὶ σιμὰ στὴ γληγοράδα του, ἀπορεῖς και με τὸν τρόπο ποὺ δουλεύει. Εἶναι σοφισμα διὸ Οὐγγρων, τοῦ Ἰωσήφ Βίνα, ποὺ ὁ κακίμενος πέθανε μόλις μὰς ξετέλειωσε τὸ μηχανήμα του, και τοῦ συνεργάτη του Ἀνατόλη Πολάκ. Τὸ τηλεγραφικὸ τοῦτο σύστημα κρατᾷ ἀναστατωμένο ὅλο τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον Ἑβρώπης κι' Ἀμερικῆς, και τ' ἀγγλικὰ ταχυδρομεῖα λογαριάζουνε ἀμέσως νὰ τὸ παραδεχτοῦν.

Κάθε τηλεγράφημα κατὰ τὰ σημερινὰ συστήματα περνᾷ τρία σκαλοπάτια. Πρῶτα πρέπει κάθε γράμμα νὰ μεταφερθεῖ σὲ σημάδια ἀντίστοιχα, και σὲ σημάδια σὲ κινήματα ποὺ παράγουν κύματα ἡλεκτρικά. Ἐπειτα τὰ κύματα πρέπει νὰ σταλθοῦν ἐπὶν σταθμὸν ὅπου εἶναι νὰ παραδοθεῖ τὸ τηλεγράφημα. Τρίτο σκαλοπάτι εἶναι τὰ κύματα ἐκεῖ νὰ ξαναγίνουν κινήματα ποὺ δευτερώσουν πάλι τ' ἀρχικὰ σημάδια, ἀπ' ὅπου γράφονται οἱ λέξεις στὰ συνειδημένα ψηφία τῆς γραφῆς. Ὁ τηλεγραφισμὸς εἶναι καταντᾷ ἀργουλή δουλιὰ, περιορισμένη ἀπὸ τὴ γληγοράδα ποὺ στὸν ἀρχικὸ σταθμὸ γίνονται τὰ σημάδια και ποὺ στὸ ἀντικρινὸ σταθμὸ ξεσηκώνονται ἀπὸ τὸν ὑπᾶλληλο ποὺ τὰ λαβαίνει. Ἀπὸ τὰ τωρινὰ συστήματα, τοῦ Μόρσου ὁ μηχανισμὸς εἶναι πέρα πολὺ ἀργός, τοῦ Χιούκ (Hugues) στέλνει ὡς 1200 λέξεις τὴν ὥρα. Τοῦ Χέστωνα (Wheatsstone) τὸ σύστημα (ποὺ κατὰ τὴν ἀρχικὴ ἀκρὴ τυπᾷ τὰ σημάδια σὲ κορδέλλα με τὸ χέρι, κι' ἀφτὰ μόνον τοὺς τότες ταξιδεύουν ὡς στὴν ἀντιθετὴ ἀκρὴ και τυπώνονται με κουκίδες και πᾶβλες) καταφέρνει νὰ δώσει ὡς 30,000 και 36,000 λέξεις τὴν ὥρα.

Μὰ τὸν Οὐγγρων τὸ μηχανήμα ποὺ εἶπαμε σφεντορίζει ὡς 40,000 και 45,000 λέξεις τὴν ὥρα. Νὰ πὼς γίνεται τὸ θάμα ἀφτὸ τ' ἀπίστευτο

Πρῶτα πρῶτα τυπᾷ σὲ μιὰ κορδέλλα μερικὲς τρύπες, ποὺ ἀν και φαίνονται στὴν ἀρχὴ μπενδεμένες, ἀντιστοιχοῦν σὲ κάθε χρειαστὸ σημάδι. Ἀφτὸ γίνεται με ἡλεκτρομαγνητικὸ τυπομήχανο (typhewvilev) ποὺ βγάζει ὡς 3,000 λέξεις τὴν ὥρα. Μπορεῖς, ὅπου θέλεις, νὰ τὸ μεταχειριστεῖς

Κρέων

Αὐτὸ, παιδί μου, πάντοτε νᾶχες μες στὴν καρδιά σου,

Ὅλα νὰ ὑποχωροῦν γιὰ σὲ στὴν πατρικὴ τὴ γνώμη. Γιατὶ γι' αὐτὸ κ' οἱ ἀνθρώποι ἀποθουμῶνε νᾶχουν Παιδικὰ μέσα στὰ σπίτια τους, ὅπου νὰ τοὺς ἀκούνε, Ποῦ νὰ ἐγδίκιουνται τὸν ἔχτρο μ' ὅ,τι κακὸ μπορεῖ σουν,

Και νὰ τιμοῦν τὸ φίλο τους, ὡς τὸν τιμοῦν οἱ ἴδιοι. Ἀλλ' ὅποιος ἔκαμε παιδικὰ, ποὺ δὲν τὸν ὠφελοῦνε, Σὰν ἄλλο τί μπορεῖς νὰ πῆς, παρὰ πὼς ἔχει κᾶμει Γιὰ τὸν ἑαυτὸ του βᾶσανα, γιὰ τοὺς ἔχτροὺς του γέλοιος;

Τὴ φρονιμάδα τὸ λοιπὸν, παιδί μου, μὴν πατήσης Ποτὲς ἀπὸ ἐπιθυμίαν, ἐσύ, γιὰ μιὰ γυναῖκα, Ξέροντας κρὺο ἀγκυλιάσμα πὼς θὰ νὰ καταντήσῃ Κακιὰς γυναίκας συντροφικὴ γιὰ σπῖτι και γι' ἀγάπη Εἶναι πληγὴ χειρότερη, παρὰ ἕνας κακὸς φίλος; Μὰ ἀφοῦ τὴ ρτύτῃς σὰν ἔχτρον, ἄρῃσε αὐτὴν τὴν κόρη

Νὰ βορὴ γυμνὰ νὰ παντρευτῇ ἐκεῖ στὸν Ἄδην κάτω. Γιατὶ ἀφοῦ τὴν ἐπίσσω, μονάχα αὐτὴν ἀπ' ὅλους, Πῶς πάτησε στὰ φανερά τὰ διαλαλῆματά μου, Δέο θὰ βγῶ ψεύτης τῶρα ἐγὼ, παρὰ θὰ τὴ σκοτώσω!

Μὰ ἀν δὲ μ' ἀκούν οἱ συγγενεῖς, ποῖος τότε θὰ μ' ἀκούσῃ;

Γιατὶ ὅποιος μες στὸ σπῖτι του εἶν' ἀντὴς τιμημένος, Αὐτὸς και δικίος θὰ φανῇ και μες στὴν πολιτείαν. Καὶ τέτοιος ἀνθρώπος θαρρῶ, πὼς βέβαια θὰ νὰ ξέρῃ Τὸ ἴδιο καλὰ νὰ κυβερνᾷ, καλὰ νὰ κυβερνεῖται. Κι' ἀν πάλι κάποτε βρεθῇ στὴν τρικυμία τῆς μάχης, Πὼς θὰ νὰ μείνῃ σύντροφος πιστὸς κι' ἀντρεωμένος. Μὰ ὅποιος τοὺς νόμους τοὺς πατῆρ, ἢ θέλει νὰ προστάξῃ

Σ' ἐκείνους ὅπου κυβερνοῦν, ἐμένα δὲ μ' ἀρέσει. Μὰ ἐκείνον ποὺ τὸν ἔστησε ψηλὰ ἡ πολιτείαν, Καὶ στὰ μικρὰ νὰ τὸν ἀκούν και στὰ μεγάλα πρέπει. Κ' εἶναι κακὸ χειρότερον ἀπὸ τὴν ἀναρχίαν; Αὐτὴ, και πολιτεῖες χαλνᾷ; αὐτὴ, σπῖτια ρημάζει. Αὐτὴ, τὴν ἀτιμὴ φυγὴ γεννᾷ μέσα στὴ μάχη. Ἀλλ' ὅποιος εἶναι φρόνιμος, τὸν σώζει ἡ πειθαρχία. Γι' αὐτὸ νὰ ὑπερασπίζεται πρέπει κανεῖς τὴν τάξιν, Κι' οὔτε νὰ τὸν νικᾷ ποτὲ κανέναν μετὰ γυναῖκα. Μὰ ἀν πρέπει νὰ ξεπέσωμεν, ἄς πέτωμε ἀπὸ ἀντρα. Κι' ἄς μὴ μὰς ποῦν πῶς ἀδύνατους ποτὲς ἀπὸ γυναῖκες!

Κορυφαῖος

Ἄν δὲ γελιοῦμαι τώρα ἐγὼ, ἀπὸ τὰ γεραστέα, Μοῦ φαίνονται σὰ φρόνιμα πὼς εἶναι αὐτὰ ποὺ λέγεις.

Αἰμων

Πατέρη, οἱ θεοὶ τὸ λογικὸ χρειζοῦν στοὺς ἀνθρώπους, Ἀπ' τὰ καλὰ τὰ πράγματα καλύτερον ἀπ' ὅλα. Καὶ πὼς δὲ λὲς αὐτὰ σωστά, κι' οὔτε νὰ πῶ μποροῦσα, Κι' οὔτε θὰ τῷθελα ποτὲ. Μὰ κι' ἄλλοι ὅμως μποροῦνε Μιὰ γνώμη νᾶχουνε καλὴ. Μένει λοιπὸν μοῦ πρέπει Γιὰ σένα νὰ παρτηρῶ τί λένε και τί κάνουν. Καὶ τί ἔχουν νὰ κατηγοροῦν. Γιατὶ ὁ λαὸς οὐδᾷται Μπροστὰ σου λόγια γιὰ νὰ πῇ ὅπου δὲ θὰ σ' ἀρέσουν. Μὰ τέτοια πράγματα μπορῶ ἐγὼ κρυφὰ ν' ἀκούω, Πὼς οἱ πολῖτες κλαίγουνε γιὰ ἐτούτηνε τὴν κόρη, Ποῦ χάνεται τῶς' ἀδίκῃ γιὰ ἔργα δοξασμένα, Αὐτὴ ποῦν' ἀθώωτη ἀπ' ὅλες τίς γυναῖκες. Αὐτὴ ὅπου δὲν ἄρῃσε τὸ φίλτατο ἀδερρό της, Ὅπως ποῦσε στὸν πόλεμο, χωρὶς ταφὴ νὰ μείνῃ, Καὶ τὰ πούλια και τὰ σκυλιὰ τίς σάρκες του νὰ φάνε. Καὶ δὲν τῆς πρέπει τὸ λοιπὸν χουστὴ τιμὴ γιὰ ναῦρη; Τέτοια κρυφὰ παρὰ πονὴ ἀπλώνονται στὴν πόλιν. Ὅμως ἐγὼ, πατέρα μου, δὲν ἔχω κι' ἄλλο πρᾶμα, Ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν σου γιὰ με πῶς τιμημένο. Καὶ τ' εἶναι μεγαλύτερο γιὰ τὰ παιδικὰ στολίδι, Παρὰ πατέρας θαλερός; ἢ τί γιὰ τὸν πατέρα, Παρ' ὅ,τι ἔχει ἀπ' τὰ παιδικὰ; Λοιπὸν μες στὴν ψυχὴ σου, Κ' ἐσὺ πατέρα, μὴν κρατᾷς μιὰ διάθεση μονάχα,

